

Біла Книга з Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ФРМ) в Європі.

Вступ, короткий зміст та методологія

Альянс Європейських органів Фізичної та Реабілітаційної Медицини

РЕЗЮМЕ

Біла книга (БК) з фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) у Європі розроблена чотирма Європейськими Органами ФРМ і є довідником для лікарів ФРМ у Європі. В даний час вона досягла свого третього видання; перше було опубліковано у 1989 році, а другий - в 2006/2007 році. Вона має кілька значень, що включають забезпечення консолідуючої системи для європейських країн, інформування осіб, що ухвалюють рішення на європейському та національному рівнях, пропонування навчальних матеріалів для резидентів та лікарів ФРМ та інформування про ФРМ медичної спільноти, інших фахівців реабілітації та громадськості. БК наголошує на важливості ФРМ - первинної медичної спеціальності, яка представлена в усій Європі, з особливим *corpus disciplinae*, загальними передумовами та історією по всій Європі. ФРМ є міжнародно визнана та є партнером провідних міжнародних органів, включаючи Всесвітню організацію охорони здоров'я (ВООЗ). Діяльність ФРМ базується строго на документах Організації Об'єднаних Націй (ООН) та ВООЗ, таких як Конвенція про права осіб з обмеженнями життєдіяльності (2006), Всесвітня доповідь з обмежень життєдіяльності (2011), Глобальний План дій ВООЗ з обмежень життєдіяльності на 2014-2021 роки (2014) та ініціатива ВООЗ "Реабілітація 2030: заклик до дій" (2017).

БК складається з чотирьох частин, 11 розділів та декількох додатків. БК починається з базових визначень та концепцій ФРМ та продовжується, чому реабілітація є необхідною для осіб та суспільства. Реабілітація зосереджується не тільки на станах здоров'я, але й на функціонуванні. Відповідно, ФРМ є медичною спеціальністю, яка прагне поліпшити функціонування людей з станами здоров'я або тими, що зазнають обмежень життєдіяльності. Представлені основи ФРМ, історія спеціальності ФРМ та структура й діяльність організацій ФРМ в Європі, після чого ретельно представлена практика ФРМ, наприклад знання та навички лікарів ФРМ, сфера клінічних компетентностей ФРМ, місце спеціальності ФРМ у системі охорони здоров'я та суспільстві, освіта та безперервний професійний розвиток лікарів ФРМ, особливості та проблеми науки та досліджень у ФРМ. БК закінчується визначенням подальшого шляху для спеціальності: викликами та перспективами для майбутнього ФРМ.

Посилання на оригінальну версію статті: European Physical and Rehabilitation Medicine Bodies Alliance. White Book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. Introductions, Executive Summary, and Methodology. Eur J Phys Rehabil Med. 2018 Apr;54(2):125-155

Посилання на українську версію статті: Альянс Європейських органів Фізичної та Реабілітаційної Медицини. Біла Книга з Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ФРМ) в Європі. Вступ, короткий зміст та методологія. Український журнал фізичної та реабілітаційної медицини. 2018. 2 (2). С. 113-144.

Ключові слова: фізична та реабілітаційна медицина - Європа - функціонування – обмеження життєдіяльності.

Передмова

Перше видання Білої Книги з ФРМ в Європі було написано з амбіціями стати робочим інструментом, який дозволить органам охорони здоров'я та медичним викладачам здійснити необхідних регуляторних кроків до обов'язкового включення ФРМ в медичне навчання, а також досягти ефективної, оптимізованої гармонізації навчання фахівців з ФРМ в Європі.

Друге видання БК з ФРМ в Європі мало за мету забезпечення, щоб ФРМ розглядалась, як визнана європейська медична спеціальність, де висококваліфіковані практикуючі фахівці і забезпечують гарні стандарти допомоги, практика ґрунтується на наукових доказах та в умовах відповідних національних контекстів. Це досягнуто визначенням спеціальності ФРМ, її роботи, компетентностей її практикуючих фахівців та її зв'язків з іншими медичними дисциплінами та суміжними професіями в сфері охорони здоров'я.

Обидва видання Білої книги з ФРМ в Європі були добре сприйняті не тільки професіоналами у сфері охорони здоров'я, але й політиками, які широко використовували інформацію, що міститься в Білій книзі, для організації надання реабілітаційної допомоги. За десять років після виходу другого видання Європейські Органи ФРМ вважають за своєчасне оновлення змісту Білої книги, для того, щоб продемонструвати, якого розвитку здобула ця спеціальність, та як останні тенденції впливають на практику.

Трете видання Білої книги ФРМ в Європі розроблено Альянсом Європейських Органів ФРМ (Секція ФРМ ЄСМС, Європейський коледж ФРМ (в особі Ради ФРМ ЄСМС), ЄТФРМ та ЄАРМ). В результаті спільних зусиль представників цих органів ФРМ, які є відповідальними за встановлення стандартів клінічної практики ФРМ, освіти та наукових досліджень в Європі, Біла книга відображає різні аспекти, необхідні для розробки відповідної, широко доступної та постійної реабілітаційної допомоги. Вона є довідником для лікарів ФРМ в Європі, яка керує їх взаємодією з особами з обмеженнями життєдіяльності, з колегами з інших медичних дисциплін та суміжними професіоналами в сфері охорони здоров'я, а також у переговорах з відповідними національними урядами та національними органами охорони здоров'я.

Трете видання Білої книги ФРМ в Європі має за мету:

- опис роботи спеціальності ФРМ та лікарів ФРМ в мінливому світі систем охорони здоров'я та скорочення ресурсів;
- реагування та внесок до медичних інновацій;
- розробку стратегій вирішення завдань науково-технічного прогресу;
- роботу з мінливими перспективами обмежень життєдіяльності;
- сприяння та полегшення самостійності людей з обмеженнями життєдіяльності та їх участі в повсякденному житті;
- встановлення себе, як довідника для практики ФРМ та академічного життя молодих професіоналів охорони здоров'я (особливо лікарів протягом навчання);
- підкреслення європейської перспективи.

Біла книга складається з чотирьох частин, 11 розділів та декількох додатків. Це "колективні зусилля" всіх делегатів та членів Європейських Органів. Її продумана і практична структура, яка ретельно витримана редакторами під координацією професора Stefano Negrini, сприятиме впливу Білої книги та успішному впровадженню в практику ФРМ у Європі.

Ми хочемо скористатись цією можливістю, щоб привітати всіх авторів, які зробили внесок у зміст цієї важливої публікації.

Від ім'я Альянсу Європейських Органів ФРМ
Президенти Європейських Органів ФРМ

Xanthi Michail (Європейська академія реабілітаційної медицини)

Alain Delarque (Європейське товариство фізичної та реабілітаційної медицини)

Nicolas Christodoulou (Секція фізичної та реабілітаційної медицини Європейського Союзу медичних спеціалістів)

Maria Gabriella Ceravolo (Європейський коледж фізичної та реабілітаційної медицини).

Пролог

Біла книга (БК) з фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) у Європі слугувала довідником для лікарів ФРМ в Європі з 1989 року, коли Universidad Complutense of Madrid¹ за ініціативою Європейської академії реабілітаційної медицини (ЄАРМ), Секції фізичної медицини та реабілітації Європейського Союзу медичних спеціалістів (ЄСМС) та Європейської федерації фізичної медицини та реабілітації (ЄФФМР) була опублікована її перше видання. Це перше видання тепер має історичну цінність не тільки тому, що світ з того часу значно змінився, але і ФРМ також розвинулась. Особливо змінилося коло повноважень для спеціальності, що відображає концептуальну еволюцію здоров'я відповідно до класифікацій Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) - спочатку в 1980 році - Міжнародна класифікація порушень, обмежень життєдіяльності та соціальної недостатності (МКП)², а потім у 2001р. за Міжнародною класифікацією функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я (МКФ)³. Ця еволюція засвідчується ім'ям спеціальності, яка зараз називається фізична та реабілітаційна медицина. Відповідно, задіяні Європейські Органи також змінилися: тепер вони складаються з Європейської академії реабілітаційної медицини (ЄАРМ - етична та "філософська" функції), Європейського товариства ФРМ (ЄТФРМ - наукова функція), Секції Європейського Союзу медичних спеціалістів (професійна функція) та Європейського коледжу ФРМ (в особі Ради ФРМ ЄСМС - навчальна функція).

У 2006 році вони випустили друге видання, яке в той час було опубліковано Eurora Medicophysica (нині European Journal of PRM)⁴ та Journal of Rehabilitation Medicine⁵. У цьому третьому виданні Європейські Органи ФРМ зібралися разом під назвою "Альянс Європейських Органів ФРМ", щоб заявити про співпрацю, яка існувала і зростала протягом багатьох років. Альянс володіє інтелектуальною власністю та авторськими правами на Білу Книгу, а також на її видання різними мовами.

Після другого видання БК, Конвенція Організації Об'єднаних Націй (ООН) про права людей з обмеженнями життєдіяльності (надалі "Конвенція")⁶ імплементувала важливу статтю 26 "Абілітація та реабілітація"⁷. Вперше реабілітація визначається як одне з найважливіших втручань, спрямованих на "уможливлення осіб з обмеженнями життєдіяльності досягнути й зберегти максимальну незалежність, повних фізичних, розумових, соціальних та професійних здібностей і повного включення й залучення до всіх аспектів життя". Відповідно, Конвенція закликала суверенні держави «організовувати, зміцнювати та розширювати комплексні абілітаційні та реабілітаційні послуги й програми, особливо у сфері охорони здоров'я, зайнятості, освіти й соціального обслуговування». Ця стаття також включала "розвиток первинного та безперервного навчання спеціалістів і персоналу, які працюють у сфері абілітаційних і реабілітаційних послуг". Для ФРМ тут є два важливих повідомлення, а саме: 1) доступ до реабілітації - це право людини та 2) підготовка висококваліфікованих фахівців реабілітації є ключами для досягнення цілей Конвенції.

Відповідаючи на Конвенцію, ВООЗ та Світовий банк в 2011 році підготували Всесвітню доповідь з обмежень життєдіяльності⁸, який вперше спирався на наукові докази для опису життєвого досвіду та становища людей з обмеженнями життєдіяльності, та на

підставі чого були розроблені відповідні рекомендації. Одним з основних висновків було те, що поширеність обмежень життєдіяльності вища, ніж очікувалося (становить близько 15% населення світу). У Всесвітній доповіді з обмежень життєдіяльності підкреслений внесок реабілітації для "досягнення та підтримки особою оптимального функціонування в процесі взаємодії з навколишнім середовищем". Доповідь описує "Реабілітаційну медицину", як "пов'язану з покращенням функціонування через діагностику та лікування станів здоров'я, зменшення порушень та запобігання або лікування ускладнень", і це висвітлює роль лікарів із спеціальними знаннями в області медичної реабілітації, що називаються "фізіатри, реабілітаційні лікарі або фахівці з фізичної та реабілітаційної медицини». В доповіді також визнано, що "Реабілітаційна медицина показала позитивні результати, наприклад, у поліпшенні функції суглобів та кінцівок, менеджменту болю, загоєнні ран та психосоціальному благополуччі".

Ця "нова" перспектива реабілітації та ФРМ підкреслюється Глобальним планом дій ВООЗ з обмежень життєдіяльності 2014-2021 років, "Краще здоров'я для всіх людей з обмеженнями життєдіяльності", з метою "посилення та розширення реабілітації, абілітації, допоміжних технологій, послуг допомоги та реабілітації, що проводиться в громадах». Одним із показників успіху для цих цілей є "кількість випускників навчальних закладів на 10 000 чоловік - за рівнем та сферою освіти". У цьому показнику ФРМ недвозначно зазначається⁹.

Під час підготовки БК ВООЗ в лютому 2017р. запустила ініціативу "Реабілітація 2030: заклик до дій"¹⁰, в якій взяли участь понад 200 представників зацікавлених сторін та на який були представлені рекомендації ВООЗ щодо реабілітації в системах охорони здоров'я. Ці ініціативи призначені для того щоб:

- привернути увагу до зростаючих незадоволених потреб у реабілітації в світі;
- виділити роль реабілітації у досягненні Цілей Сталого Розвитку, запропонованих Організацією Об'єднаних Націй;
- закликати до скоординованих та узгоджених глобальних заходів щодо посилення реабілітації в системах охорони здоров'я.

Загальними для всіх цих ініціатив стали міжнародно узгоджені цілі для покращення послуг з реабілітації в сфері охорони здоров'я, задля надання можливості людям зі станами здоров'я, які зазнають, або можуть зазнати обмежень життєдіяльності, досягти та підтримати оптимальне функціонування у взаємодії з навколишнім середовищем - навчання лікарів ФРМ та поліпшення якості допомоги. Європейські Органи ФРМ прийняли ці цілі, і третє видання БК з ФРМ в Європі має за мету сприяти досягненню цих цілей.

Таким чином, мета БК полягає в визначенні з європейської точки зору роботи спеціальності ФРМ та лікарів ФРМ у:

- мінливому світі систем охорони здоров'я та скорочення ресурсів
- реагуванні та внеску до медичного прогресу та технологічних інновацій
- розробку стратегій вирішення завдань науково-технічного прогресу
- роботі з мінливими перспективами обмежень життєдіяльності
- сприянні та полегшенні самостійності та участі людей з обмеженнями життєдіяльності в повсякденному житті
- слугуванні дидактичним довідником для практики ФРМ та академічного життя молодих професіоналів охорони здоров'я (особливо лікарів протягом навчання);

Отже, БК має багатогранні цінності, які починаються з освітньої ролі для лікарів ФРМ, що навчаються, до об'єднуючої функції для європейських держав та для політичної взаємодії між урядами Європи та ЄС. Це важливо для ФРМ, роль якої подекуди не до кінця зрозуміла, особливо у сприйнятті тих, хто знаходиться за межами цієї спеціальності. ФРМ постійно співпрацює з іншими спеціальностями та іншими фахівцями реабілітації в діяльності в сфері охорони здоров'я, освіти та наукових досліджень. Ця книга спрямована на поясненні ролі ФРМ у співпраці з іншими:

- медичними спеціальностями, що лікують пацієнтів зі станами здоров'я, які перетинають межі дисциплін з урахуванням фокусу ФРМ на активності та участі;
- фахівцями реабілітації, які також займаються проблемами активності та участі, які зазнають пацієнти, при тому зберігаючи свою унікальну медичну роль у діагностиці, функціональному оцінюванні, прогнозуванні та управлінні командою.

ФРМ - це незалежна первинна медична спеціальність, що наявна практично у всіх країнах Європи, з специфічними професійними компетентностями та спільними передумовами та історією. Більш того, ФРМ є міжнародно визнаною та є партнером провідних міжнародних органів, у тому числі ВООЗ, що забезпечує вплив ФРМ на діяльність ООН та ВООЗ. З огляду на це, публікація БК всіма Європейськими Органами ФРМ є цінною для людей (особливо з обмеженнями життєдіяльності), які живуть в Європі, для ФРМ, як спеціальності, для організаторів охорони здоров'я та політиків, а також для суспільства в цілому.

Всі ці концепції, а також деякі нові концепції будуть розширені в цьому останньому виданні БК. Це видання БК є набагато більш "колективним зусиллям" у порівнянні з попередніми виданнями - як зазначено раніше, було створено Альянс Європейських Органів ФРМ, та його спільні зусилля привели це нове видання БК до успіху. Існує також нова методологічна глава, в якій окреслено методологію, яка керувала розробкою змісту кожної глави БК. Більш того, історична глава книги відображає вищезгадані розробки та вводяться концептуальні основи ФРМ як спеціальності.

БК представлена у чотирьох частинах (основи ФРМ, її організація, практика в Європі та висновки) з додатками (включаючи розділ методів). БК починається з базових визначень (концепція та спеціальність), після чого розглядає актуальність реабілітації для людей з станами, що призводять до обмежень життєдіяльності та для суспільства (*напр.* чому це потрібно). Потім БК знайомить з загальною реабілітацією, яка не є специфічно медичною, та далі переходить до опису ФРМ - медичної спеціальності, присвяченої реабілітації пацієнтів та людей з обмеженнями життєдіяльності. Визначення ФРМ, як первинної медичної спеціальності (основні концепції), надано разом з її розвитком (звідки надходить ФРМ) та організацією (діяльність ФРМ та її представництво) у Європі. Переходячи до практики, обговорюються основи ФРМ (знання, навички та вміння лікарів ФРМ), сфера компетентностей (ФРМ на практиці) та місце в системі охорони здоров'я та суспільстві. Перед тим, як зробити висновки про подальший шлях вперед для ФРМ в Європі (виклики та перспективи на майбутнє) також повідомляється про освіту з ФРМ в Європі (формування майбутнього) та про наукові дослідження у сфері ФРМ (проблеми та особливості).

Це видання БК є ще одним важливим кроком для майбутнього спеціальності ФРМ в Європі та за її межами. Це є результатом роботи наступних зацікавлених сторін (також див. розділ подяк в додатку)

- ініціатива та авторство 4-х Європейських Органів ФРМ, які об'єдналися в єдиний продуктивний Альянс,
- координація роботи 11 редакторів,
- зусилля 38 перших авторів та 63 співавторів для підготовки 62 окремих пропозицій,
- добровільна робота 38 внутрішніх та 39 зовнішніх рецензентів,
- за 30 місяців роботи був досягнутий консенсус між 241 делегатами та науковцями з 36 європейських країн.

Редактори 3-го видання Білої Книги
Stefano Negrini, Pedro Cantista, Maria Gabriella Ceravolo,
Nicolas Christodoulou, Alain Delarque,
Christoph Gutenbrunner, Carlotte Kiekens,
Saša Moslavac, Enrique Varela-Donoso,
Anthony B Ward, Mauro Zampolini

Короткий зміст

Огляд

Третє видання Білої книги (БК) з фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) у Європі розроблено Альянсом Європейських Органів ФРМ, включаючи Європейську Академію Реабілітаційної Медицини (ЄАРМ), Європейське Товариство ФРМ (ЄТФРvМ), Секцію ФРМ Європейського Союзу Медичних Спеціалістів (UEMS) та Європейський коледж ФРМ (в особі Ради ФРМ UEMS). Це довідник для лікарів ФРМ у Європі. Вона була призначена для надання вичерпної інформації про ФРМ, яка є актуальною для лікарів ФРМ, інших фахівців галузі охорони здоров'я, організаторів охорони здоров'я та інших зацікавлених сторін, у тому числі тих, що знаходяться у Європейських національних урядах. Вона також інформує європейські державні органи та широку громадськість.

БК інформує про важливість ФРМ як для окремого пацієнта або особи, що зазнала обмежень життєдіяльності, так і для суспільства в цілому. Вона описує, яким чином ФРМ, яка є первинною медичною спеціальністю, представлена в практично усіх країнах Європи, має специфічні базові компетентності та загальні передумови та історію в Європі

Сфера застосування ФРМ та її роль у реабілітації мають міцну основу в документах Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), як, наприклад, Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ) (2001), Конвенція ООН про права людей з обмеженнями життєдіяльності (2006), Всесвітня доповідь з обмежень життєдіяльності (2011), Глобальний План дій ВООЗ з обмежень життєдіяльності на 2014-2021 роки (2014) та ініціатива ВООЗ "Реабілітація 2030 року: заклик до дій" (2017). Організації ФРМ визнані на міжнародному рівні та працюють, як партнер великих міжнародних організацій, таких як ВООЗ.

Біла книга має чотири частини і розподілена на 11 розділів та додатків (що включають методологічні замітки). Вона починається з пояснення основних визначень та концепцій ФРМ, актуальності ФРМ для людей та суспільства, визначень обмежень життєдіяльності та реабілітації. БК представляє ФРМ як первинну медичну спеціальність, її розвиток та її організації в Європі. Обговорюються знання та навички лікарів ФРМ, сфера їх компетентностей, їх позиція та роль у системах охорони здоров'я. Крім того, описані принципи освіти та навчання, а також наука та дослідження. Нарешті, але не менш важливо, вирішені виклики та майбутні перспективи ФРМ в Європі.

Визначення та основні поняття ФРМ

ФРМ - це первинна медична спеціальність, що відповідає за освіту та навчання пацієнтів та надавачів послуг охорони здоров'я, зміцнення здоров'я, профілактику, медичну діагностику, функціональне оцінювання, лікування та реабілітаційний менеджмент для людей будь-якого віку, які зазнали станів здоров'я, що призводять до обмежень життєдіяльності та їх супутніх захворювань. Лікарі ФРМ лікують стани здоров'я, порушення фізичних, психічних та пізнавальних функцій, а також обмеження активності. Лікарі ФРМ мають за мету покращення участі та якості життя своїх пацієнтів. Це також включає в себе поліпшення здорової поведінки та сприяння позитивному впливу особистих факторів та факторів навколишнього середовища на функціонування.

Профіль ФРМ включає в себе наступне:

- ФРМ - це медична спеціальність, орієнтована на персону та функціонування (всупереч спеціальностям, орієнтованим на органи та хвороби, або спеціальностям, що фокусуються на конкретних вікових групах).

- Лікарі ФРМ мають медичні обов'язки та додаткові компетентності при організації функціонального оцінювання

- ФРМ лікарі можуть безпосередньо забезпечувати лікування та / або очолювати мультипрофесійну реабілітаційну команду, яка працює спільно з іншими спеціальностями
- ФРМ має багатомодальний підхід, включаючи широкий спектр інструментів для лікування (включаючи ліки, фізичні вправи, фізичні модальності та інші реабілітаційні втручання, деякі з яких надаються іншими фахівцями реабілітації)
- ФРМ лікує стани здоров'я індивідуума, зосереджуючи увагу на зменшенні порушень та обмежень активності, з тим щоб розширювати можливості пацієнтів досягти повної участі
- ФРМ має транверсальну роль і співпрацює з усіма іншими спеціальностями

ФРМ фокусується на персоні, а не на конкретному захворюванні чи закладі, тому лікарі ФРМ співпрацюють з багатьма іншими медичними спеціалістами та фахівцями охорони здоров'я та мають відповідні ролі у різних закладах охорони здоров'я (*напр.* гострі та / або підгострі реабілітаційні лікарні, реабілітаційні центри, амбулаторні заклади, заклади в громадах). Лікарі ФРМ дбають про осіб з обмеженнями життєдіяльності та про пацієнтів з довготривалими станами здоров'я, але й також про пацієнтів з гострими станами для запобігання розвитку вторинних порушень.

Як нещодавно було підкреслено ВООЗ через "Реабілітацію 2030 року - заклик до дій", актуальність ФРМ для суспільства збільшилась внаслідок старіння населення та зростаючої кількості людей, що зазнали обмежень життєдіяльності. Таким чином, будь-яке планування послуг має враховувати тягар обмежень життєдіяльності в суспільстві та включати послуги ФРМ на всіх рівнях допомоги.

Організація та історія ФРМ в Європі

Історично, ФРМ формувалася з деяких основних напрямків по всій Європі. Один з них - використання фізичних агентів (вода, тепло, холод, масаж, маніпуляції з суглобами, фізичні вправи тощо) (Фізична Медицина). Інший - практика реабілітації, яка набула важливості через виживання поранених у Другій світовій війні, а також різних епідемій (наприклад, поліомієліту) (Реабілітаційна Медицина). В деяких країнах вона розвивалась в зв'язку з іншими медичними спеціальностями, такими, як неврологія, ревматологія, ортопедія, радіологія, а також кардіологія, пневмологія та педіатрія, причому специфіка перш за все полягала у розгляді функціонування пацієнтів з цими станами здоров'я. В інших країнах вона почалася в специфічних закладах, таких як бальнеологія та спортивна медицина. Сьогодні, завдяки спільним рисам серед усіх цих галузей, вони зійшлися в єдину багатосторонню спеціальність ФРМ.

Для єдиного визначення та позиціонування в Європі були створені різні організації ФРМ: ЄАРМ, ЄКФРМ, ЄТФРМ; та секція ФРМ ЄСМС. В даний час в Європі існує таке єдине визначення спеціальності, яке узгоджується з міжнародно визнаним описом ФРМ (на основі моделі МКФ).

Крім того, створені регіональні форуми, такі як Середземноморський форум ФРМ та Форум ФРМ Балтійського та Північного моря, в більшості європейських країн існують національні товариства ФРМ. Вони відіграють важливу роль у розвитку ФРМ на рівні взаємодії Європи з сусідніми регіонами, а також на національному рівні. Європейські асоціації ФРМ також відіграють важливу роль у відповідних заходах у всьому світі.

Більше того, дослідження в області ФРМ були значно покращені, а кількість журналів ФРМ зросла (багато з них індексуються в міжнародних базах даних та з впливовим імпакт-фактором), а також розвинулись наукові конгреси та курси. Нарешті, але не в останню чергу, нещодавнє створення Кокранівської реабілітаційної сфери також дасть значний поштовх цій первинній медичній спеціальності.

Практика фізичної та реабілітаційної медицини в Європі

З фізіологічної точки зору, фундаментальні принципи ФРМ включають фізичні та поведінкові механізми, включаючи:

- процеси репарації та функціональної адаптації (включаючи регенерацію тканин, поліпшення функціональної спроможності, тренувальні процеси тощо), а також процеси підтримки відновлення;
- процеси навчання та поведінкові зміни (у тому числі навчання пацієнтів та тренування новим моторним та поведінковим стратегіям);
- компенсаторні процеси на фізичному, розумовому і інтелектуальному рівнях, а також допоміжні технології та адаптація середовища.

Крім того, лікарі ФРМ мають навички управління та відіграють певну роль у підтримці людей для управління своїми ресурсами з метою досягнення оптимальної участі (включаючи надання порад своїм сім'ям та доглядачам). Крім того, лікарі ФРМ мають високий рівень комунікативних навичок, щоб навчати, інформувати та тренувати пацієнтів та їх родичів.

Клінічну роботу лікарів ФРМ можна охарактеризувати як "медицина функціонування". Її основна стратегія охорони здоров'я - це реабілітаційна, спрямована на оптимізацію функціонування в світлі станів здоров'я. Проте, лікарі ФРМ також використовують лікувальну (лікування хвороби), профілактичну (профілактика хвороби та / або ускладнень та прогресування) та підтримуючу стратегії (спрямовані на підтримку оптимального функціонування). Клінічні процеси ФРМ слідує за так званим реабілітаційним циклом (всі пацієнти перед наданням втручання потребують проведення оцінювання з визначенням їх індивідуальних цілей; наприкінці, буде проведена оцінка для визначення, чи досягнув пацієнт всього, що потребував, або, за необхідності, реабілітаційний цикл починається знову)

Спектр захворювань, що лікуються лікарями ФРМ, надзвичайно широкий, оскільки багато станів здоров'я пов'язані з певною формою обмежень життєдіяльності. Це включає захворювання м'язово-скелетної, нервової, циркуляторної, респіраторної, сечостатевої систем, а також шкіри та травного тракту. Клінічна діяльність ФРМ також стосується деяких найбільш поширених проблем від захворювань, таких як знерухомлення, спастичність, біль, порушення комунікації та інші.

Діагноз у ФРМ - це комбінація медичного діагнозу (діагноз захворювання) та специфічного функціонального оцінювання ФРМ (оцінювання функціонування). Останнє базується на концептуальній структурі МКФ та отримується завдяки використанню засобів функціонального оцінювання та шкал.

Лікарі ФРМ можуть застосовувати широкий спектр втручань, починаючи від ліків, вправ, мануальної терапії, фізичних модальностей, технічних допоміжних засобів, освітніх програм та адаптації середовища. Стандартизовані програми ФРМ розроблені для багатьох станів здоров'я та проблем функціонування, та ґрунтуються на наукових доказах та найкращих моделях практики.

Інтервенції ФРМ та програми завжди є пацієнт-спрямованими, а результати включають функціональні та персональні виміри (зменшення порушень, обмежень активності та обмежень можливості участі). Вони також спрямовані на зниження витрат, а також зниження смертності для певних груп пацієнтів. Програми ФРМ, в більшості випадків, реалізуються мульти-професійними реабілітаційними командами в співпраці з іншими спеціальностями під керівництвом лікарів ФРМ.

Оскільки численні документи та доповіді ВООЗ та ООН закликають до посилення реабілітації, як ключової стратегії охорони здоров'я у XXI столітті в усьому світі, подальше впровадження ФРМ до систем охорони здоров'я має вирішальне значення. У цьому контексті ФРМ повинна бути забезпечена впродовж усього континууму допомоги та на всіх рівнях охорони здоров'я, спрямованих на відповідні функціональні потреби осіб, а також на тимчасові аспекти станів здоров'я (вроджена або набута і гостра, прогресуюча або дегенеративна) Це включає в себе аспекти абілітації, реабілітації, а також ФРМ в закладах гострої, підгострої та довготривалої допомоги.

Освіта та навчання у ФРМ

Для досягнення гарного підходу до реабілітації, як того вимагають європейські товариства, всі лікарі та фахівці охорони здоров'я повинні отримувати адекватну додипломну освіту. Для оволодіння необхідним широким колом компетентностей, лікарі ФРМ повинні пройти добре організовану та відповідно структуровану післядипломну підготовку адекватної тривалості. Окрім здобуття медичних знань, компетентностей в області допомоги пацієнтам, специфічних процедурних навичок та ставлення щодо міжособистісних відносин та спілкування, глибоке розуміння основних принципів медичної етики та громадського здоров'я, здатність застосовувати принципи допомоги та профілактики для людей з обмеженнями життєдіяльності, здатність до опанування стратегіями реінтеграції людей з обмеженнями життєдіяльності до суспільства, застосовування принципів забезпечення якості та сприяння безперервному професійному розвитку, що ґрунтується на практичній діяльності. На європейському рівні необхідні рекомендації та стандарти надаються Радою ФРМ ЄСМС. Нарешті, але не менш важливим є той факт, що безперервний професійний розвиток та програми медичної освіти надаються Європейськими Органами ФРМ (у співпраці з Європейською Радою з акредитації безперервної медичної освіти).

Наука та дослідження в галузі ФРМ

У зв'язку з широким спектром завдань ФРМ, наука та дослідження у ФРМ також мають широкий спектр тем. Він варіюється від фундаментальних досліджень механізмів хвороб та обмежень життєдіяльності, механізмів дії втручань, досліджень клінічних результатів, епідеміологічних досліджень, а також наукових підходів до реалізації послуг з ФРМ у системах охорони здоров'я та розробці теоретичної підоснови з питань обмежень життєдіяльності та реабілітації. Це знайшло своє відображення в темах європейських та міжнародних конгресів та журналів ФРМ. Проте, нинішня ситуація з науково-дослідницькою діяльністю у ФРМ в Європі - це нові можливості та виклики.

Визначена важливість досліджень у галузі реабілітації та їх специфічна методологія внаслідок проблеми подолання розриву між біологією та поведінкою та висвітлення таких тем, як взаємозв'язок між біомедициною та ФРМ та дослідження результатів ФРМ. ФРМ також повинна стикатися з проблемами доказової медицини, які також розглядаються в новій Кокранівській реабілітаційній сфері. Нарешті, перенесення наукових знань у клінічну практику має велике значення.

Шлях вперед

Виклики та перспективи розвитку ФРМ в Європі виникають внаслідок драматичних змін у демографії, очікуваної тривалості життя, показників виживання, тягаря обмежень життєдіяльності, збільшення поширеності довготривалих станів здоров'я, прогресу у технологіях, а також медичних витратах та змінах суспільства з точки зору вимог до благополуччя та якості життя разом із здоров'ям. Всі ці виклики поєднуються з особливостями ФРМ, яка є медичною спеціальністю, що зосереджує увагу на людині в цілому та його або її функціонуванні при різних станах здоров'я, з метою забезпечення найкращої можливої участі шляхом покращення активності та зменшення порушень. Представлені можливі наслідки цих змін у майбутній еволюції клінічної практики ФРМ, послуг, освіти, досліджень; крім того, представлено бачення прогресу гармонізації розвитку ФРМ у всій Європі та можливий внесок ФРМ у планування політики.

Введення

Біла книга (БК) визначає природу, сферу роботи та параметри фізичної та реабілітаційної медицини (ФРМ) в Європі. Вона описує спеціальність та компетентності, що очікуються від повністю навчених фахівців (лікар ФРМ) у галузі, а також клінічного

контексту роботи та характеру освіти та навчання спеціалістів. Книга побудована на двох попередніх виданнях БК, які з'явилися в 1989¹ та 2006/2007 роках^{4,5}.

БК спрямована переважно на п'ять груп:

- лікарі ФРМ та інші фахівці реабілітації;
- фахівці охорони здоров'я інших медичних спеціальностей та професій, пов'язаних з медициною;
- резиденти ФРМ, студенти медичних та інших реабілітаційних професій;
- політики та організатори з питань охорони здоров'я, реабілітації та обмежень життєдіяльності;
- широка громадськість та, зокрема, люди з обмеженнями життєдіяльності та представники їх організацій.

Європейська медична спільнота постійно розширюється, і це дає додаткові можливості та виклики, особливо зі східної частини континенту, щоб дізнатись, що робить європейська спільнота ФРМ, шляхом розробки конкретних проєктів з Секцією ФРМ Європейського Союзу медичних спеціалістів (ЕСМС) та Європейським Товариством ФРМ (ЄТФРМ). Ця публікація спрямована на сприяння процесу гармонізації діяльності спеціалістів ФРМ для допомоги людям, що зазнають обмежень життєдіяльності, гарними послугами від спеціальності незалежно від того, де вони живуть у цій розширюючійся спільноті. БК пропонується спільноті ФРМ у всьому світі, як довідник, навіть в умовах різної ситуації та викликів.

Охорона здоров'я зазнає великих змін як на європейському, так і на національному рівнях. Широка громадськість має зростаючі очікування щодо медичної допомоги, яка віддзеркалює філософські дискусії щодо прав та обов'язків людини в суспільстві, зокрема повної участі людей з обмеженнями життєдіяльності. Медична практика постійно еволюціонує з удосконаленням клінічних стандартів та необхідністю досконалості шляхом безперервного професійного розвитку, повторної оцінки та підвищення кваліфікації спеціалістів. Оскільки потреба в більших компетентностях зростає, для ФРМ є важливим переосмислення того, що вона є, що вона може запропонувати, як вона може найкраще забезпечувати свої послуги та спеціальні знання, а також які стандарти навчання повинні вимагатися від вступників до спеціальності. Мета цієї книги відповісти на ці вимоги.

Текст представлений у чотирьох частинах (основи ФРМ, її організації та практика в Європі та висновки) з додатками (включаючи розділ методів). Зміст починається з основних визначень (концепція та спеціальність), перед розглядом актуальності реабілітації для людей з обмеженнями життєдіяльності та суспільством (тобто, чому це необхідно). Текст потім переходить від загальної реабілітації, що не є специфічно медичною, до ФРМ, яка є медичною спеціальністю, що присвячена реабілітації пацієнтів та людей з обмеженнями життєдіяльності. Визначено поняття ФРМ, як первинної медичної спеціальності (базові поняття) разом з його розвитком (звідки виходить ФРМ) та організацією (діяльність ФРМ та її представництво) у Європі. Переходячи до практики, обговорюються основи ФРМ (знання, навички та вміння лікарів ФРМ), сфера компетентностей (ФРМ на практиці) та місце в системах охорони здоров'я та суспільстві. Перед тим, як зробити висновки про подальші шляхи впровадження ФРМ в Європі (виклики та перспективи на майбутнє) також повідомляється про освіту з ФРМ в Європі (формування майбутнього) та про наукові дослідження у сфері ФРМ (виклики та особливості).

Методологія третього видання БК з ФРМ у Європі

Третє видання Білої книги (БК) з Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ФРМ) у Європі була створена відповідно до конкретної методології для досягнення найбільш послідовного і справжнього подання тексту. Воно було підготовлено та затверджено всіма делегатами та академіками Альянсу Європейських Органів ФРМ. Всі делегати офіційно призначаються їх національними компетентними органами або національними товариствами

та проводили консультації з членами їх відповідних структур протягом процесу. Отже, БК представляє погляди всієї європейської спільноти ФРМ. Її формування було по-справжньому колективною спробою із залученням чотирьох Європейських Органів ФРМ, 11 редакторів, 38 перших авторів, 63 співавторів, 38 внутрішніх та 39 зовнішніх рецензентів, 241 делегатів та академіків, що представляли 36 товариств ФРМ на континенті.

Протягом 2014 року ідея нового видання БК була запропонована всередині Європейської Академії Реабілітаційної Медицини (ЕАРМ), та було розпочато обговорення всередині інших Європейських Органів ФРМ: Європейського Товариства ФРМ (ЄТФРМ) та Секції та Ради ФРМ Європейського союзу медичних фахівців (ЄСМС). Відповідно до методів роботи Органів, були запропоновані пропозиції, які всі були одностайно схвалені протягом всього процесу.

Серед перших рішень було створення Керівного комітету, включаючи 2 членів з кожного Європейського Орган. Керівний комітет включав:

- Stefano Negrini (Секція ФРМ ЄСМС) – координатор,
- Saša Moslavac (Рада ФРМ ЄСМС) – секретар,
- Pedro Cantista (ЄТФРМ),
- Gordana Devečerski (ЄТФРМ),
- Alvydas Juocevicius (Рада ФРМ ЄСМС),
- Christoph Gutenbrunner (ЕАРМ),
- Enrique Varela Donoso (Секція ФРМ ЄСМС);
- Anthony B Ward (ЕАРМ).

Керівний комітет регулярно зустрічався і пропонував основні пропозиції на схвалення. На всіх етапах були задіяні Президенти та Секретарі Товариств. То були:

- ЕАРМ: Guy Vanderstraeten і Xanthi Michail (Президенти), а також Angela McNamara (Секретар),
- ЄТФРМ: Xanthi Michail та Alain Delarque (Президенти), Elena Ilieva та Carlote Kiekens (Секретарі),
- Секція ФРМ ЄСМС: Nicolas Christodoulou (Президент), Mauro Zampolini (Секретар),
- Рада ФРМ ЄСМС (для Коледжу): Alvydas Juocevicius та Maria Gabriella Ceravolo (Президенти), Nikolaos Barotsis (Секретар).

У першому півріччі 2015 року, нарешті, було визначено необхідність нового видання (третього) БК через багато змін у європейських суспільствах, а отже, і в практиці ФРМ, що мало відображення в документах Європи та світу. Авторами БК стали чотири Європейські Органи ФРМ, які також є власниками авторських прав:

- Європейська Академія Реабілітаційної Медицини (ЕАРМ),
- Європейське Товариство ФРМ (ЄТФРМ),
- Секція ФРМ Європейського Союзу медичних спеціалістів (Секція ФРМ ЄСМС),
- Європейський Коледж ФРМ (в особі Ради ФРМ ЄСМС).

Зацікавленими сторонами є Національні Товариства ФРМ.

БК продовжує формат попередніх видань:

- Перше видання (1989 р.): Книга, опублікована Universidad Complutense de Madrid на чотирьох мовах: англійська, французька, італійська, іспанська. Автор: ЕАРМ з Секцією ФРМ ЄСМС та Європейською Федерацією Фізичної Медицини та Реабілітації;

- Друге видання (2006-2007): опубліковано в спеціальних виданнях 2 журналів (в PubMed), Europa Medicophysica (нині European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine); Journal of Rehabilitation Medicine. Мова: англійська, потім була перекладена різними європейськими мовами національними товариствами. Автори: ЕАРМ та Секція та Рада ФРМ ЄСМС у співпраці із ЄТФРМ.

Мета БК полягає в описі, з європейської точки зору, роботи спеціальності ФРМ та лікарів ФРМ у:

- мінливому світі систем охорони здоров'я та скорочення ресурсів;

- реагуванні та внеску до медичного прогресу та технологічних інновацій;
- розробці стратегій вирішення завдань науково-технічного прогресу;
- роботі з мінливими перспективами обмежень життєдіяльності;
- сприянні та полегшенні самостійності та участі людей з обмеженнями життєдіяльності в повсякденному житті;

- тому, щоб бути дидактичним довідником для практики ФРМ та академічного життя молодих професіоналів охорони здоров'я (особливо лікарів протягом навчання).

Було вирішено почати зі змісту другого видання і прийняти все, що було написано, якщо ще застосовується та, за необхідності змінювати текст. Це справедливо для:

- розділів (були включені деякі нові розділи - зокрема, розділи 3 та 6), іноді розширюючи попередні підрозділи;
- окремі підрозділи всередині розділів.

У другому півріччі 2015 р. було затверджено Попередній зміст, який включав:

- 11 розділів з редактором для кожного розділу - було вирішено опублікувати кожен розділ, як самостійний документ в PubMed, щоб краще виставити зміст для наукової аудиторії світу; отже, кожен розділ має власне резюме і включає колективні імена авторів.

У заключній версії розділами є:

- Визначення та поняття ФРМ
 - Чому реабілітація потрібна індивідууму та суспільству?
 - Первинна медична спеціальність: основи ФРМ
 - Історія спеціальності: звідки походить ФРМ
 - Організації ФРМ в Європі: структура та діяльність
 - Знання та навички лікарів ФРМ
 - Сфера клінічних компетентностей: ФРМ на практиці
 - Спеціальність ФРМ в системі охорони здоров'я та суспільстві
 - Освіта і безперервний професійний розвиток: формування майбутнього ФРМ
 - Наука та дослідження у ФРМ: особливості та проблеми
 - Виклики та перспективи майбутнього ФРМ
- 62 підрозділи - кожен підрозділ має кілька ключових осіб з специфічними ролями:
 - Перший автор: написання підрозділу: чернетка (починаючи з тексту попереднього другого видання БК) та остаточна версія; координація зі співавторами; слідування за термінами
 - співавтори: виправлення та вдосконалення першої чернетки; вони походять від набору авторів та/або є номіновані першими авторами; в кожному підрозділі вони надходять з різних областей Європи (північ, південь, захід і схід)
 - Внутрішні рецензенти: від Європейських Органів ФРМ - перший огляд підрозділів
 - Зовнішні рецензенти: експерти ФРМ поза межами Європейських Органів ФРМ - перший огляд підрозділів

Перші автори кожного окремого підрозділу обиралися Керівним Комітетом відповідно до спеціальних критеріїв після заклику до всіх делегатів та академіків. Критерії включали: специфічний досвід, кількість публікацій в журналах, індексованих PubMed, інших специфічних публікацій, прийняття для виконання завдань та термінів.

Редактори БК були обрані Керівним Комітетом переважно серед своїх членів, але також і в Європейських Органах відповідно до їхнього специфічного досвіду редагування відповідно до розділу. Stefano Negrini був координатором, а Saša Moslavac - секретарем редакторів. Редакторами окремих розділів є:

- Розділ 1: Pedro Cantista, Nicolas Christodoulou
- Розділ 2: Anthony B Ward
- Розділ 3: Stefano Negrini
- Розділ 4: Enrique Varela Donoso
- Розділ 5: Mauro Zampolini

- Розділ 6:Stefano Negrini
- Розділ 7:Christoph Gutenbrunner
- Розділ 8:Charlotte Kiekens
- Розділ 9:Maria Gabriella Ceravolo
- Розділ 10:Alain Delarque
- Розділ 11:Stefano Negrini

Процес написання був організований наступними кроками:

- 31 грудня 2015 р. - Термін першого заклику до авторів для всіх делегатів та академіків;
- 28 лютого 2016 р. - Термін подання другого заклику до авторів для всіх делегатів та академіків;
- 15 липня 2016 р. - Термін написання "чутливих" підрозділів:
 - 3.2 етичні аспекти;
 - 4.5 команда ФРМ;
 - 5.1 напрямки розвитку сфери компетентностей у ФРМ;
 - 8.9. Зв'язок з іншими спеціальностями;
 - 8.10. Зв'язок з іншими фахівцями реабілітації
- 15 серпня 2016 р. - Термін для всіх інших підрозділів

Процес розгляду та перегляду був досить складним і повністю описаний у таблицях I та II. Він включав:

- чотири консенсусних конференції;
- чотири цикли огляду / перегляду, в яких брали участь усі делегати / академіки (1-й та 3-й) або всі редактори та президенти (2-й та 4-й).

В цілому кожен раунд огляду та перегляду був спрямований на поліпшення та покращення тексту, щоб зробити його узгодженим між розділами та підрозділами. Перегляд завжди виконувалося редакторами персонально та / або колективно, щоб забезпечити одноманітність тексту.

Перший етап огляду завершився найважливішою конференцією з консенсусу (3-я), яка проходила 9го березня 2017 року в Мюнхені. Учасниками були всі делегати від ЄТФРМ та Секції та Ради ФРМ ЄСМС та всі академіки ЄАРМ. Кожен редактор своєї глави представив: зміст глави, отримані коментарі, відповіді на коментарі, зміни тексту відповідно до коментарів. Далі була проведена дуже коротка дискусія відповідно до наступних правил: усі делегати та академіки повинні були надсилати свої коментарі (5-й огляд) до 28 лютого. Оскільки загальне обговорення було неможливим через часові обмеження, деякі коментарі були дозволені, а потім всім учасникам довелося надсилати свої останні коментарі, як показано у таблиці II.

Публікація БК була запланована на січень 2018 року. Навесні 2017 року було вирішено спочатку звернутися до журналів, які опублікували попереднє друге видання (European Journal of PRM та Journal of Rehabilitation Medicine). Якщо вони приймуть правила, вони будуть двома журналами, що публікують БК. Правила включають в себе:

- Авторське право залишається у органах Альянсу Європейських Органів ФРМ;
- Відкритий он-лайн доступ;
- Безкоштовна версія для друку, включаючи тільки Білу Книгу;
- Публікація в січні 2018 р;
- Доступ до PubMed для всієї БК, включаючи передмову, вступ, короткий зміст та методологію;
- Кожна глава публікується, як окремий запис PubMed з загальним заголовком: Біла книга ФРМ в Європі. "Назва". "Підзаголовок";
- Визнання того, що документи будуть негайно пов'язані з веб-сайтом журналів, і що до публікації pdf на веб-сайті Альянсу Європейських Органів ФРМ буде встановлено 2-річне ембарго

Офіційний запуск відбудеться під час Конгресу ЄТФРМ (з ЄАРМ та Секцією та Радою ФРМ ЄСМС) у Вільнюсі з 1 по 6 травня 2018 року. БК буде представлена під час церемонії відкриття, а різні глави будуть представлені в якості лекцій протягом усього Конгресу на відповідних тематичних засіданнях, щоб стати "особливим пунктом" всього Конгресу. Також була погоджена світова презентація з International Society of PRM (ISPRM) з 8 по 12 липня 2018 року під час Конгресу МТФРМ у Парижі.

Посилання

1. European Academy of Rehabilitation Medicine, European Union of Medical Specialists, Physical Medicine and Rehabilitation Section, European Federation of Physical Medicine and Rehabilitation. White Book of Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. 1st Edition. Madrid: Universidad Complutense de Madrid; 1989.
2. World Health Organization. International Classification of Impairments, Disabilities, and Handicaps. 1980. 207 p.
3. World Health Organization. WHO | International Classification of Functioning, Disability and Health (ICF) [Internet]. WHO. [cited 2014 Aug 19]. Available from: <http://www.who.int/classifications/icf/en/>
4. Section of Physical and Rehabilitation Medicine Union Européenne des Médecins Spécialistes (UEMS), European Board of Physical and Rehabilitation Medicine, Académie Européenne de Médecine de Réadaptation, European Society for Physical and Rehabilitation Medicine. White book on physical and rehabilitation medicine in Europe. Eur Medicophysica. 2006 Dec;42(4):292–332.
5. White book on Physical and Rehabilitation Medicine in Europe. J Rehabil Med. 2007 Jan;(45 Suppl):6–47.
6. Convention on the rights of persons with disabilities [Internet]. [cited 2014 Nov 8]. Available from: <http://www.un.org/disabilities/convention/conventionfull.shtml>
7. Article 26 - Habilitation and rehabilitation | United Nations Enable [Internet]. [cited 2017 Jul 15]. Available from: <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities/article-26-habilitation-and-rehabilitation.html>
8. WHO | World report on disability [Internet]. WHO. [cited 2014 Nov 8]. Available from: http://www.who.int/disabilities/world_report/2011/en/
9. WHO | WHO global disability action plan 2014-2021 [Internet]. WHO. [cited 2014 Oct 21]. Available from: <http://www.who.int/disabilities/actionplan/en/>
10. World Health Organization. Rehabilitation 2030: a call for action: Meeting report [Internet]. WHO; 2017. Available from: <http://www.who.int/disabilities/care/rehab-2030/en/>

Для цього документу ім'я колективного автора Альянс Європейських органів ФРМ включає:

- Європейську Академію Реабілітаційної Медицини (ЄАРМ),
- Європейське Товариство Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ),
- Секція ФРМ Європейського Союзу Медичних Спеціалістів (Секція ЄСМС-ФРМ),
- Європейський Коледж з Фізичної та Реабілітаційної Медицини (в особі Ради ЄСМС-ФРМ).
- Редактори 3го видання Білої Книги з Фізичної та Реабілітаційної Медицини в Європі: Stefano Negrini, Pedro Cantista, Maria Gabriella Ceravolo, Nicolas Christodoulou, Alain Delarque, Christoph Gutenbrunner, Carlotte Kiekens, Saša Moslavac, Enrique Varela-Donoso, Anthony B Ward, Mauro Zampolini.
- Президенти Європейських органів ФРМ: Xanthi Michail (Президент ЄАРМ), Alain Delarque (Президент ЄТФРМ), Nicolas Christodoulou (Президент Секції ФРМ ЄСМС), Maria Gabriella Ceravolo (Президент ЕКФРМ та Ради ФРМ ЄСМС).
- Редактори перекладу українською мовою: Володимир Голик, Олександр Владимиров

Таблиці

Таблиця І. *Процес огляду та перегляду до консенсусної конференції в Мюнхені (9 березня 2017 року)*

	Огляд	Перегляд
Перша консенсусна конференція (Комітет професійної практики Секції ФРМ ЄСМС)	25.08.2016 Прага (Чехія) По "чутливим" підрозділах	
Перший огляд / перегляд	30.09.2016 Внутрішні та зовнішні рецензенти за окремими підрозділами Делегати, академіки та редактори за окремими підрозділами	30.11.2016 Редактори за їх розділами
Другий огляд / перегляд	15.12.2016 Редактори всієї БК	07.01.2017 Редактори за їх розділами
Друга консенсусна конференція (редактори)	16 -17.12.2016 Фонд Don Gnocchi, Ровато (Брешия) - Італія За кожною окремим розділом	
Третій огляд / перегляд	21.01.2017 Редактори всієї БК	31.01.2017 Редактори за їх розділами
Третя консенсусна конференція (Європейські Органи ФРМ)	09.03.2017 Мюнхен (Німеччина) Делегати та академіки по усій БК	

Таблиця II. *Процес огляду та перегляду після консенсусної конференції в Мюнхені*

	Огляд	Перегляд
Четвертий огляд / перегляд	15.03.2017 Коментарі консенсусної конференції 15.04.2017 Збирання рекомендацій від усіх делегатів та академіків	20.06.2017 редактори за їх розділами
Четверта консенсусна конференція (редактори)	30.06 – 01.07.2017 University Hospital Leuven (Бельгія) Колектив редакторів по кожному окремому розділу	
Серпень 2017	Роздача фінальних частин всім делегатам та академікам	
П'ята консенсусна конференція (Комітет Професійної практики Секції ФРМ ЄСМС)	08.09.2017 Братислава (Словачія) По передмові, короткому змісту, словнику та методології	
Осінь 2017	Голосування ЄТФРМ, Ради та Секції ФРМ ЄСМС у Братиславі	
Листопад 2017	ЄАРМ голосування в Ганновері	
Серпень-Листопад 2017	Лінгвістична корекція	

Додатки

Додаток 1.

Глосарій

Активність	Відповідно до МКФ - виконання завдання або дії особою
Обмеження активності	Відповідно до МКФ - труднощі, які може мати людина при виконанні активності.
Гостра фаза	Відноситься до періоду надходження до лікарні невідкладної допомоги після травми або хвороби, або після комплексного медичного лікування чи його ускладнень. Це також може застосовуватися до гострої події у особи з існуючим обмеженням життєдіяльності.
Адаптивна фізична активність	Визначається, як між-дисциплінарна сукупність знань, спрямована на виявлення та вирішення індивідуальних розбіжностей у фізичній активності. Це є професія, що надає послуги та сфера наукових досліджень, яка підтримує ставлення до прийняття індивідуальних відмінностей, виступає за посилення доступу до активного способу життя та спорту та сприяє інноваційній та кооперативній системам надання послуг та розширення можливостей. Адаптивна фізична активність включає, але не обмежується, фізичне виховання, спорт, рекреацію та реабілітацію.
Прикладне дослідження	Використання існуючих знань, спрямоване на конкретні цілі, такі як розробка нового лікарського засобу, нового медичного засобу або нового реабілітаційного втручання.
Водна терапія	Загальний термін, що відноситься до всіх лікувальних методів, які можна виконувати через воду, незалежно від їх складу
Бальнеологія	Гілка медичної науки, яке займається вивченням терапевтичного використання природних мінеральних вод, пару, газів та грязі. Це застосування називається Бальнеотерапією і включає в себе не тільки застосування ванн, але й інших модальностей, таких, як пиття вод, інгаляція та інші допоміжні методи (фізичні чинники, фактори середовища / кліматотерапія), маючи вигляд цілісного та комплексного терапевтичного підходу.
Бар'єри	Фактори середовища, які знижують функціонування / збільшують обмеження життєдіяльності.
Базові дослідження (фундаментальні або чисті дослідження)	Знання для знання, вивчення біомедичних феноменів, для формування повного їх розуміння.
Блокувальник ліжка	Пацієнт, якого було схвалено до виписки з стаціонару, але який не має альтернативного закладу, до якого він/вона може бути переведена, тим самим блокуючи використання цього ліжка іншими пацієнтами, особливо тими, у кого більш гострі захворювання або більш високі потреби
Bibliomed	це іспанська віртуальна медична бібліотека
Біомедичні дослідження	Включають дослідження біологічного процесу, причин захворювань, їх медичну діагностику, оцінку їх наслідків для функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я на індивідуальному та соціальному рівнях. Біомедичні дослідження також оцінюють впливи інтервенцій фізичної та реабілітаційної медицини на всіх цих рівнях.

Біопсихосоціальна модель	Це модель здоров'я, розроблена як протилежність широко застосовуваної біомедичної. Вона стверджує, що здоров'я та хвороба визначаються динамічною взаємодією між біологічними (генетичними, біохімічними тощо), психологічними (настрій, особистість, поведінка тощо) та соціальними факторами (культурними, сімейними, соціально-економічними, медичними тощо). Вона також висловлює думку, що результат хвороби пов'язаний з цією складною взаємодією.
Функції організму	Відповідно до МКФ - фізіологічні функції систем організму (включаючи психологічні функції).
Структури організму	Відповідно до МКФ - анатомічні частини тіла, такі як органи, кінцівки та їх компоненти.
Здатність	Відповідно до МКФ - кваліфікатор, який описує здатність особи виконувати завдання чи дію. Ця конструкція вказує на найвищий можливий рівень функціонування особи у певному домені в певний час.
Хіропрактика	Школа та течія мануальної терапії, описаної Palmer в XIX столітті, за допомогою якої в організмі виконуються регулювання невеликих суглобів. Це етимологічно означає «практика руками».
Дослідження клінічного впливу	Нова концепція, визначена, як сфера досліджень з метою оцінки впливу втручань з охорони здоров'я та громадського здоров'я, що спрямовані на осіб з обмеженнями життєдіяльності.
Комітет з етики публікацій (COPE)	Неприбуткова організація. Місія полягає у визначенні найкращої практики в етиці видавничої діяльності.
Компенсаторні процеси	Процеси, що адаптують до нового (набутого) стану здоров'я за допомогою механізмів, заснованих на інших структурах / функціях організму, поведінкових змінах та / або допоміжних пристроях (протезах, ортезах або допоміжних засобах)
Контекстуальні фактори	Обставини, які можуть вплинути на наше життя та здоров'я. До контекстуальних факторів відносяться зовнішні фактори середовища та внутрішні особисті фактори.
Безперервний професійний розвиток	Процес відстеження та документування здобутих (лікарем ФРМ) навичок, знань та досвіду як офіційно, так і неофіційно під час роботи, за межами початкового навчання.
Безперервна медична освіта	Освітня діяльність, спрямована на підтримку, розвиток та підвищення знань, навичок та професійної роботи, які лікар ФРМ використовує протягом надання послуг в охороні здоров'я.
CINAHL (Кумулятивний каталог літератури з сестринської справи і суміжних професій з охорони здоров'я)	Каталог статей англomовних журналів та окремих журналів на інших мовах з сестринської справи, суміжних професій, біомедицини та охорони здоров'я.
Current Contents	Сервісна база даних зі швидким оповіщенням від Institute for Scientific Information, що зараз є частиною Thomson Reuters, з онлайн доступом та друкованими версіями в декількох різних тематичних розділах.
Обмеження життєдіяльності	Загальний термін, який охоплює порушення, обмеження активності та обмеження участі, які можуть бути визначені як проблема особи, що виконує дії, які він або вона потребує та хоче робити, через те, що основний стан здоров'я - хвороба, травма або

	навіть старіння - впливає на його або її виконання в його чи її реальному середовищі.
Захворювання	Розлад структури або функції, який формує специфічні симптоми або ураження конкретної локалізації, що не є просто прямим результатом фізичного ушкодження
Фактори середовища	Серед контекстуальних факторів є зовнішніми факторами (напр. соціальні ставлення, особливості архітектури, правові та соціальні структури, а також клімат, місцевість тощо)
Європейська стратегія з обмежень життєдіяльності на 2010-2020 роки	Стратегія щодо збільшення участі людей з обмеженнями життєдіяльності в суспільстві та економіці та уможливлення здійснювати свої права повною мірою.
Європейські органи Фізичної та Реабілітаційної Медицини	Чотири європейські організації фізичної та реабілітаційної медицини: Європейська академія реабілітаційної медицини (ЕАРМ), Європейське товариство фізичної та реабілітаційної медицини (ЕТФРМ), Секція з фізичної та реабілітаційної медицини Європейського Союзу Медичних Спеціалістів (Секція ФРМ ЄСМС) та Європейський коледж фізичної та реабілітаційної медицини (обслуговується Радою ФРМ ЄСМС).
Екстракорпоральна ударно-хвильова терапія (ЕУХТ)	Неінвазивна хірургічна процедура, що використовує різкі високоамплітудні імпульси механічної енергії, подібні до звукових хвиль, які генеруються електромагнітною котушкою або спалахом у воді для стимуляції загоєння деяких фізичних розладів ("Екстракорпоральне" означає, що ударні хвилі генеруються ззовні до тіла і передаються з котушки через шкіру).
Сприятливі фактори	Фактори середовища, що поліпшують функціонування / зменшують обмеження життєдіяльності
Функціональне оцінювання	Визначення рівня функціонування особи та можливості виконувати повсякденні завдання та потреби життя.
Функціонально-центричне функціонування	Будь-яке втручання в охороні здоров'я, спрямоване на покращення / відновлення функцій організму
	Все, що роблять людські організми, та дії, які виконують люди. У МКФ функціонування працює з точки зору доменів функціонування, і ці домени поділяються на виміри Функцій та Структур Організму, Активності та Учасі. Функціонування є загальним терміном, що описує взаємодію особи та стану здоров'я в її/його середовищі (визначено в Міжнародній класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я, ВООЗ 2001)
Ціль-спрямований (або ціль-орієнтований або орієнтований на завдання) Абілітація	Кажуть про вправи, засновані на практиці цілеспрямованих рухових дій
	У межах фізичної та реабілітаційної медицини цей термін відноситься до частини реабілітації, яка стосується віку зростання, коли не всі функції були розвинуті, і коли відповідно хвороби та порушення можуть негативно впливати на правильний розвиток деяких інших нормальних функцій.
Стан здоров'я	Ситуація, яка перешкоджає здоров'ю (хвороби, розлади та травми). В МКФ обмеження життєдіяльності та функціонування

	розглядаються як результати взаємодії між станами здоров'я (хворобами, розладами та травмами) та контекстуальними факторами.
Холізм	Лікування всієї особи з урахуванням психічних та соціальних факторів, не тільки симптомів захворювання. У ФРМ воно не використовується для виправдання науково непідтверджених методів лікування, оскільки ФРМ - це первинна медична спеціальність, повністю заснована на доказах
Порушення	Відповідно до МКФ - проблеми у функції або структурі організму, такі, як значне відхилення або втрата.
Дослідження впровадження	Оцінка інтервенцій в сфері охорони здоров'я вдома, в умовах «реального світу»
Між-дисциплінарні дослідження	Виконуються в командах, які включають різні дисципліни або сукупність спеціалізованих знань
Процеси навчання	У ФРМ - нові рухові та поведінкові стратегії, які мають бути вивчені, щоб протидіяти обмеженню життєдіяльності та поліпшити функціонування при певному стані здоров'я.
Здоров'я життя	Є рівнем функціонування особи в його/її теперішньому середовищі який залежить як від середовища людини, так і від біологічного здоров'я.
Довготривала фаза	Відноситься до довготривалого періоду після підгострої фази для осіб, які мають хронічні захворювання та довготривалі обмеження життєдіяльності або труднощі функціонування, коли ситуація стабілізується; акцент робиться на підтримці та вторинній профілактиці.
Мануальна медицина	Дисципліна, яка включає в себе всі діючі методи діагностики, оцінювання та втручання, які може виконати кваліфікований лікар, використовуючи переважно свої досвідчені руки. Вона включає як м'яко-тканинні, так і структурні техніки.
Механотерапія	Модальність фізичного втручання, розроблена Zander у XIX столітті і така, що складається з виконання терапевтичних вправ з використанням механічних пристроїв.
Медична діагностика MEDLINE	Класичний процес діагностики лікарями. (Medical Literature Analysis and Retrieval System Online, або MEDLARS Online) - бібліографічна база даних з природничих наук та біомедичної інформації.
Спільна командна дія Мультимодальний підхід	див. нижче «команда фізичної та реабілітаційної медицини» Через фокус на порушення, обмеження активності та обмеження участі, увагу до особистих факторів та факторів середовища та мульти-професійну команду, підхід до ФРМ рідко ґрунтується на одному втручанні. У фізичній та реабілітаційній медицині пацієнти зазвичай лікуються із застосуванням широкого спектру втручань, що забезпечуються широким колом фахівців охорони здоров'я. Вони можуть включати, зокрема, терапію вправами, ерготерапію, терапію мовлення, нейропсихологічні методи втручання, поведінкову терапію, фізичну терапію, мануальну терапію. Кожен пацієнт лікується із застосуванням унікального підходу, відповідно до його захворювання, порушень, обмежень активності, обмежень можливості участі, факторів середовища та особистих факторів, в рамках повністю мультимодального та індивідуалізованого підходу.

Мульти-професійний	Кажуть про реабілітаційну команду, чії члени зазвичай належать до різних професійних сфер (<i>напр.</i> фізичні терапевти, терапевти мови та мовлення, ерготерапевти тощо).
Мульти-професійна команда	див. нижче «команда фізичної та реабілітаційної медицини»
Нейропластичність (або пластичність мозку)	Використовується для опису життєвого досвіду ремоделювання мереж головного мозку, що стимулюється досвідом, та особливо часто трапляється в дитинстві та одразу після ураження головного мозку.
Остеопатія	Школа і напрямок мануальної терапії, створена Still в XIX столітті, яка оцінює і лікує різні фізичні розлади шляхом коригування суглобів. Це етимологічно означає «шлях кісток».
Участь	Відповідно до МКФ - залучення до життєвої ситуації.
Обмеження	Відповідно до МКФ - проблеми, які людина може зазнавати при залученні до життєвих ситуацій.
можливості участі	
Система класифікації пацієнтів	Це система класифікування пацієнтів у однорідних групах відповідно до їх потреб в допомозі та пов'язаного фінансування.
Пацієнт-центричне	Будь-яке втручання в охороні здоров'я, спрямоване на покращення загального функціонування /благополуччя індивідуума
Рівний консультант	Це особа, яка має статус здоров'я чи обмежень життєдіяльності, такий же, як у пацієнта, і яка надає консультації, включаючи емоційну та інформаційну допомогу та заохочення.
Виконання	Відповідно до МКФ - кваліфікатор, який описує те, що робить людина в її актуальному середовищі. Оскільки актуальне середовище завжди включає в себе загальний соціальний контекст, виконання також може розумітись як «залучення до життєвої ситуації» або «життєвий досвід» людей у їх фактичному контексті.
Особисті фактори	Серед контекстуальних факторів є внутрішні фактори, які включають стать, вік, стилі подолання, соціальний стан, освіту, професію, минулий та поточний досвід, загальні поведінкові моделі, характер та інші фактори, які впливають на те, як людиною зазнається обмеження життєдіяльності.
Фізичний агент	Форма або спосіб системного застосування фізичної енергії до живих тканин для впливу на фізіологічні процеси у поєднанні з або для терапевтичних цілей. Фізичні агенти включають різні преформовані чинники, такі як термічні, акустичні, водні, механічні, електричні, магнітні або світлові. Етимологічно це означає «агенти природи», і, насправді, деякі фізичні агенти все ще застосовуються без будь-яких модифікацій відносно своєї природи.
Фізична та реабілітаційна медицина	Сучасне визначення спеціальності відповідно до Білої Книги є: фізична та реабілітаційна медицина - це первинна медична спеціальність, яка відповідає за профілактику, медичну діагностику, лікування та управління реабілітацією осіб усіх вікових груп зі станами здоров'я, що призводять до обмежень життєдіяльності та їх коморбідних станів та приділяє особливу увагу порушенням і обмеженням активності з метою сприяння її фізичному і когнітивному функціонуванню (включаючи поведінку), участі (включаючи якість життя) і модифікації особистих факторів та факторів середовища.
Лікар фізичної та	Лікар за спеціальністю фізична та реабілітаційна медицина;

реабілітаційної медицини	спеціаліст з фізичної та реабілітаційної медицини; так само, як і Фізіатр.
Фізична медицина	Частина фізичної та реабілітаційної медицини, що займається застосуванням фізичних модальностей, включаючи діагностичні чи терапевтичні методи; це включає терапевтичні вправи, оскільки вони засновані на фізичних зусиллях.
Фізична медицина та реабілітація	Старе визначення спеціальності, яке все ще зберігається в деяких країнах за межами Європи (зокрема США, але не тільки). Зараз замінюється на «Фізична та Реабілітаційна Медицина».
Фізичні модальності	Інструменти, що використовуються для застосування фізичних зовнішніх терапевтичних сил. Іноді також називаються Фізична терапія та/або Фізіотерапія
Фізична терапія	Частина фізичної та реабілітаційної медицини, яка займається застосуванням фізичних модальностей. Іноді також називається фізіотерапією.
Фізіотерапевт (фізичний терапевт)	Фахівець реабілітації в галузі охорони здоров'я, який практикує фізіотерапію. Не є лікарем. Не плутати з лікарем Фізичної та реабілітаційної медицини.
Фізіотерапія	Одна з областей фізичної та реабілітаційної медицини або модальностей втручання, яка зазвичай практикується фізичними терапевтами. Іноді також називають фізичною терапією. У деяких випадках деякі з цих втручань застосовуються лікарями ФРМ.
Підгостра фаза	Відноситься до періоду після гострої фази після раптового настання стану, коли пацієнт медично є досить стабільним; також пацієнтам з періодичними, прогресуючими або стабільними станами можливо допомогти у фазах зміни потреб; в цій фазі продовжується розвиток пацієнта.
Післядипломний	Зазвичай, будь-який навчальний курс, присвячений особам що закінчили ступінь першого рівня. Для лікарів це також включає навчання та освіту для здобуття знань та навичок у спеціалізованій галузі медицини.
Потенціал відновлення	Через процеси репарації вони також пов'язані з особистими факторами та факторами середовища. Лікарі ФРМ пропонують та планують реабілітацію, за наявності потенціалу відновлення (функціональний прогноз).
Доклінічні дослідження	Включають експерименти в клітинах та на тваринних моделях, що не є людьми.
Преабілітація	Навчальна програма та доопераційні фізичне та/або психологічне кондиціонування, що підвищує функціональні та психічні розумові здібності, спрямовані на поліпшення післяопераційних функціональних результатів.
Первинне дослідження	Оригінальне дослідження з перших рук; публікацію його результатів буде написано особою(ами), яка(і) брала(и) участь в дослідженні.
Втручання фізичної та реабілітаційної медицини	Будь які діагностичні або терапевтичні дії або процедури, пов'язані зі сферою компетентностей фізичної та реабілітаційної медицини
PsycINFO	База даних резюме літератури в сфері психології.
Реабілітаційний цикл	Це - повторюваний процес оцінювання, призначення, втручання та оцінки реабілітаційних потреб та цілей людини.
Реабілітація	Набір заходів, які допомагають особам, які зазнають або можуть

	<p>заснати обмежень життєдіяльності, досягти та підтримувати оптимальне функціонування при взаємодії зі своїми середовищами.</p>
Реабілітаційна медицина	<p>Назва, присвоєна спеціальності в деяких країнах Європи, але не визнана на міжнародному рівні. Розглядається деякими, як частина фізичної та реабілітаційної медицини, яка займається реабілітацією, за винятком фізичних модальностей та/або фізичної терапії: оскільки реабілітація є цілісною і включає в себе всі втручання, що базуються на доказах, які дозволяють реабілітувати людей, які зазнали обмежень життєдіяльності, тож не можливо виключати фізичні модальності, що мають доказову базу.</p>
Реабілітаційна програма	<p>Реабілітаційна програма - це хронологічний перелік діагностичних і терапевтичних дій та заходів, що необхідні для реагування на реабілітаційні потреби та цілі пацієнта; це може бути для конкретної фази або протягом континууму допомоги.</p>
Реабілітаційні послуги	<p>Реабілітаційні послуги - це особисті та неособисті нематеріальні продукти, що пропонуються особам зі станом здоров'я, які зазнають або можуть зазнати обмежень життєдіяльності, або їх неофіційним доглядачам в рамках організованих закладів, у взаємодії між надавачем та особою, спрямовані на індивідуальні функціональні потреби, які націлені на уможливлення осіб досягнути та підтримувати оптимальне функціонування, зважаючи на інтеграцію інших послуг, що спрямовані на потреби індивідууму, включаючи послуги з охорони здоров'я, соціальні, трудові та освітні послуги, та надаються фахівцями реабілітації, іншими фахівцями охорони здоров'я або належним чином навченими працівниками місцевих громад.</p>
Процеси репарації	<p>Здатність організму відновитись після хвороби, розладів або травм. Вони в основному пов'язані з кількістю та історією розвитку захворювань та порушень.</p>
Робототехніка	<p>Медична дисципліна, за допомогою якої, використовуючи розумні технологічні пристрої, які взаємодіють з суб'єктами та/або їх середовищем, індивідуумами, допомагають тренувати і відновлювати втрачені фізичні функції.</p>
Науковий індекс цитування (SCI)	<p>Це індекс цитування, який спочатку був розроблений Institute for Scientific Information (ISI), охоплює понад 8500 відомих та видатних журналів у 150 дисциплінах з 1900 року дотепер.</p>
SCImago	<p>Це класифікатор журналів (індикатор SJR), що вимірює науковий вплив наукових журналів, що враховує як кількість цитувань, отриманих журналом, так і важливість або престиж журналів, з яких виходить цитування.</p>
Scopus	<p>Бібліографічна база даних з рефератами та цитуваннями статей академічних журналів, що охоплюють майже 22 000 найменувань з понад 5000 видавництв, з яких 20 000 є рецензованими журналами з наукових, технічних, медичних та соціальних наук (включаючи мистецтво та гуманітарні науки);</p>
Вторинні дослідження	<p>Це аналіз та інтерпретація публікацій первинних досліджень у галузі з специфічною методологією. Кокранівська реабілітаційна сфера є прикладом вторинних досліджень.</p>
Sedbase	<p>Це база даних побічних ефектів ліків</p>
Лікар СПА	<p>Лікар-експерт з природної мінеральної води, її впливу на організм</p>

Грунтований на команді	та управління, який, зазвичай, працює в Термальних закладах або закладах Бальнеотерапії; при отриманні кваліфікації (набуття в деяких європейських країнах певної спеціальності або компетентності), лікарі СПА називаються лікарями медичної гідрології (гідрологи) або лікарями бальнеології (бальнеологи). Будь-яке втручання в охороні здоров'я, яке було надано, як результат процесу спільного прийняття рішень у мульти-професійній команді.
Термальний заклад	Місце проведення лікувальних процедур за допомогою природної мінеральної води.
Трансляційні медичні дослідження	Дослідження та розробки, які пропонують перехід від фундаментальних досліджень до комерційно життєздатних застосувань (від «лави до ліжка»)
Сортування	Вибір та призначення втручань пацієнтам за системою пріоритетів, виходячи з потреби пацієнтів у допомозі, що побудована з метою максимізації результату.
Конвенція ООН з прав людини 2005	Впровадження Загальної декларації.
Універсальна Загальна декларація прав людини ООН	Прихильність урядів прогресивним заходам для забезпечення загального та ефективного визнання та дотримання прав людини.
Додипломний	Вхідний рівень студентів університету. Він включає в себе всі академічні програми до рівня бакалаврського ступеня, або, у випадку студентів-медиків, магістерського ступеня.
Віртуальна реальність	Дисципліна, заснована на використанні комп'ютерів та інших пристроїв, метою яких є створення вигляду реальності, що дозволяє користувачеві мати відчуття присутності у ній.
Професійна реабілітація	Процес, який уможливорює особам з функціональними, психологічними, розвитковими, когнітивними та емоційними порушеннями, або обмеженнями життєдіяльності, пов'язаними зі здоров'ям, подолати бар'єри доступу, підтримання або повернення на оплачувану роботу чи інше корисне заняття.
Лабораторія ходьби	Система вимірювання, яка дозволяє проводити моніторинг під час пересування, збираючи інформацію про всі його аспекти та характеристики.
«Глобальний план дій щодо обмежень життєдіяльності» ВООЗ	2014-2021 рр. Ініціатива «Краще здоров'я для всіх людей з обмеженнями життєдіяльності»

Команда фізичної та реабілітаційної медицини

У літературі, що стосується командної роботи та співпраці у реабілітації, терміни іноді використовуються інакше, ніж їх визначення в науковій літературі з командних моделей та взаємодії між членами команди. Тому тут потрібно пояснення термінів

У літературі з фізичної та реабілітаційної медицини терміни переважно використовуються для опису партнерів по співпраці, які працюють разом в команді:

- мульти-професійна команда: команда, що складається з багатьох фахівців реабілітації (напр. лікар ФРМ, фізичний терапевт, ерготерапевт, терапевт мови та мовлення, медичні сестри та/або інші);

- між-дисциплінарна співпраця: співпраця між різними медичними спеціальностями (напр. лікар ФРМ, травматолог, невролог, кардіолог та/або інші).

Термін «мульти-професійна команда» буде використовуватися для реабілітаційної команди, що складається з різних фахівців реабілітації, термін «між-дисциплінарне консультування» - для співпраці лікарів ФРМ з іншими медичними спеціалістами і термін «спільна робота команди» - для команди, яка працює в між-дисциплінарному, мульти-дисциплінарному або транс-дисциплінарному порядку відповідно до умов і потреб.

Командою фізичної та реабілітаційної медицини є мульти-професійна команда, яка працює спільно з іншими дисциплінами під керівництвом лікаря ФРМ.

Додаток 2.

Список учасників

Автори та власники авторських прав - Альянс Європейських Органів Фізичної та Реабілітаційної Медицини

Académie Européenne de la Médecine de Réadaptation – Європейська Академія Реабілітаційної Медицини (ЄАРМ)
Європейське Товариство Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ)
Секція з Фізичної та Реабілітаційної Медицини Європейського Союзу Медичних Спеціалістів (Секція ФРМ ЄСМС)
Європейський Коледж Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄКФРМ – в особі Ради ФРМ ЄСМС)

Керівний комітет

Negrini Stefano (Секція ФРМ ЄСМС) - Координатор	Clinical and Experimental Sciences Department, University of Brescia, Brescia, Італія IRCCS Fondazione Don Gnocchi, Milan, Італія
Moslavac Saša (ЄКФРМ) - Секретар	Spinal Unit, Special Hospital for Medical Rehabilitation Varaždinske Toplice Referral Centre for Rehabilitation of Spinal Cord Injuries, Ministry of Health, Хорватія
Cantista Pedro (ЄТФРМ)	Centro Hospitalar Universitário do Porto ICBAS - Universidade do Porto, Португалія
Devečerski Gordana (ЄТФРМ)	Clinic for medical rehabilitation, Clinic center of Vojvodina Medical faculty, University of Novi Sad, Республіка Сербія
Gutenbrunner Christoph (ЄАРМ)	Department of Rehabilitation Medicine Hannover Medical School, Німеччина
Juocevičius Alvydas (ЄКФРМ)	The Rehabilitation, Physical and Sports Medicine Center Vilnius University Hospital Santaros Klinikos, Литва
Varela-Donoso Enrique (Секція ФРМ ЄСМС)	Physical and Rehabilitation Medicine Department, Complutense University, Madrid, Іспанія
Ward Anthony B (ЄАРМ)	North Staffordshire Rehabilitation Centre, Haywood Hospital, Stoke on Trent, Велика Британія Staffordshire University, Stoke on Trent, Велика Британія

Редактори	
Negrini Stefano (Секція ФРМ ЄСМС) - Координатор	Clinical and Experimental Sciences Department, University of Brescia, Brescia, Італія
Moslavac Saša (ЕСРМ) - Секретар	IRCCS Fondazione Don Gnocchi, Milan, Італія Spinal Unit, Special Hospital for Medical Rehabilitation Varaždinske Toplice Referral Centre for Rehabilitation of Spinal Cord Injuries, Ministry of Health, Хорватія
Cantista Pedro	Centro Hospitalar Universitário do Porto ICBAS - Universidade do Porto, Португалія
Ceravolo Maria Gabriella	Президент Ради ФРМ ЄСМС Department of Experimental and Clinical Medicine Politecnica University of Marche, Італія
Christodoulou Nicolas	Президент Секції ФРМ ЄСМС European University Cyprus – Medical School Limassol Centre of PRM, Кіпр
Delarque Alain	Президент Європейського Товариства Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ) Pôle Médical Intersites de Médecine Physique et de Réadaptation-Médecine du Sport Institut Universitaire de Réadaptation (IUR) Institut des Neurosciences de La Timone (INT), Marseille, Франція
Gutenbrunner Christoph	Department of Rehabilitation Medicine Hannover Medical School, Німеччина
Kiekens Carlote	Physical and Rehabilitation Medicine University Hospitals Leuven Leuven, Бельгія
Varela-Donoso Enrique	Physical and Rehabilitation Medicine Department Complutense University, Madrid, Іспанія
Ward Anthony B	North Staffordshire Rehabilitation Centre, Haywood Hospital, Stoke on Trent, Велика Британія Staffordshire University, Stoke on Trent, Велика Британія
Zampolini Mauro	Генеральний Секретар Секції ФРМ ЄСМС Rehabilitation Network of Umbria Region Foligno Hospital, Foligno (Perugia), Італія

Перші автори	
Antunes Filipe	Portuguese delegate and national manager of Ordem dos Médicos to UEMS Board and Section, Португалія
Boldrini Paolo	Past Президент, Italian Society of Physical and Rehabilitation Medicine (SIMFER) Former Director, Dept.of Rehabilitation Medicine, ULSS2 Marca Trevigiana and Rehabilitation Hospital Motta di Livenza, Treviso, Італія
Boyer François Constant	Sébastopol Hospital, PMR department, Reims Champagne University, Франція
Burn John PS	Poole Hospital, Велика Британія
Cantista Pedro	Centro Hospitalar Universitário do Porto ICBAS - Universidade do Porto, Португалія
Ceravolo Maria Gabriella	Президент Ради ФРМ ЄСМС Department of Experimental and Clinical Medicine Politecnica University of Marche, Італія
Christodoulou Nicolas	Президент Секції ФРМ ЄСМС European University Cyprus – Medical School Limassol Centre of PRM, Кіпр
Delarque Alain	Президент Європейського Товариства Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ) Pôle Médical Intersites de Médecine Physique et de Réadaptation-Médecine du Sport Institut Universitaire de Réadaptation (IUR) Institut des Neurosciences de La Timone (INT) Marseille, Франція
Devečerski Gordana	Clinic for medical rehabilitation, Clinic center of Vojvodina Medical faculty, University of Novi Sad, Республіка Сербія
Didier Jean-Pierre	Secrétaire général adjoint de l'Académie Européenne de Médecine Physique Médecine Physique et Réadaptation Université de Bourgogne-Franche Comté, Франція
Foti Calogero	Tor Vergata University, Rome, Італія
Franchignoni Franco	Паст-Президент та Пожиттєвий Член Ради ФРМ ЄСМС Почесний член Європейської Академії Реабілітаційної Медицини, Novara, Італія
Grimby Gunnar	Rehabilitation Medicine, Department of Clinical Neuroscience, Institute of Physiology and Neuroscience, Sahlgrenska Academy at University of Gothenburg, Gothenburg, Швеція
Gutenbrunner Christoph	Department of Rehabilitation Medicine Hannover Medical School, Німеччина
Ilieva Elena M.	Medical University of Plovdiv Department of Physical and Rehabilitation Medicine, Болгарія

Janssen Wim G.M.	Consultant Rehabilitation Medicine Dept Rehabilitation Medicine, rve Erasmus MC Rijndam, Rotterdam, Нідерланди
Juocevicius Alvydas	The Rehabilitation, Physical and Sports Medicine Center Vilnius University Hospital Santaros Klinikos, Литва
Kiekens Carlote	Physical and Rehabilitation Medicine University Hospitals Leuven Leuven, Бельгія
Küçükdeveci Ayşe A.	Ankara University, Faculty of Medicine Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Туреччина
Lains Jorge	Centro de Medicina de Reabilitação - Rovisco Pais, Universidade Católica - Medical Dentistry School, ABPG - PRM Department Coimbra, Португалія
Laxe Sara	Brain injury and Neurorehabilitation Institut Guttmann, Hospital for Neurorehabilitation linked to UAB, Badalona, Barcelona, Іспанія Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Іспанія Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol, Badalona, Barcelona, Іспанія
McElligott Jacinta	National Rehabilitation Hospital, Dun Laoghaire Co Dublin, Ірландія
McNamara Angela	National Rehabilitation Hospital Dublin, Ірландія
Michail Xanthi	Президент ЄАРМ Faculty of Health and Caring Professions Athens University of Applied Sciences, Греція
Negrini Stefano	Clinical and Experimental Sciences Department, University of Brescia, Brescia, Італія IRCCS Fondazione Don Gnocchi, Milan, Італія
Oral Aydan	Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Istanbul Faculty of Medicine, Istanbul University, Istanbul, Туреччина
Özçakar Levent	Hacettepe University Medical School Department of Physical and Rehabilitation Medicine Ankara, Туреччина
Quittan Michael	Institute of Physical Medicine & Rehabilitation Kaiser-Franz-Josef Hospital, Vienna, Австрія
Rapidi Christina-Anastasia	Vice Президент of the Hellenic Society of PRM Президент of the SCI Section of the Hellenic Society of PRM Chair of Special Interest Scientific Committee for SCI of the European Society of PRM PRM Department, General Hospital "G.Gennimatas", Athens, Греція
Rode Gilles	Université de Lyon Neuroscience Research Center, ImpAct Team Hospices Civils de Lyon, Hôpital Henry Gabrielle, Plate- forme Mouvement et Handicap, Lyon, Франція

Singh Rajiv K	Sheffield Teaching Hospitals/University of Sheffield, Велика Британія
Sjölund Bengt H.	Dept. of. Public Health University of Southern Denmark, Данія
Stam Henk J.	Erasmus Medical Center, Rehabilitation Medicine St. Jansteen, Нідерланди
Stucki Gerold	Department of Health Sciences and Health Policy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Lucerne, Lucerne, Switzerland Swiss Paraplegic Research (SPF), Nottwil, Швейцарія ICF Research Branch, a cooperation partner within the WHO Collaborating Centre for the Family of International Classifications in Німеччина (at DIMDI), Nottwil, Швейцарія
Takáč Peter	Pavol Jozef Safarik University Faculty of Medicine Kosice and L. Pasteur University Hospital, Department of Physical and Rehabilitation Medicine, Kosice, Словаччина
Tederko Piotr	Department of Rehabilitation of the 1st Medical Faculty, Medical University of Warsaw, Польща
Ward Anthony B	North Staffordshire Rehabilitation Centre, Haywood Hospital, Stoke on Trent, ВЕЛИКА БРИТАНІЯ Staffordshire University, Stoke on Trent, Велика Британія
Zampolini Mauro	Генеральний Секретар Секції ФРМ ЄСМС Rehabilitation Network of Umbria Region Foligno Hospital, Foligno (Perugia), Італія

Співавтори

Aguiar-Branco Catarina	PRM Department, CHEDV – Hospital Feira MD Faculty, University of Oporto, Португалія
Aivars Vetra	Riga Stradins University, Riga, Латвія
Antunes Filipe	Portuguese delegate and national manager of Ordem dos Médicos to UEMS Board and Section, Португалія
Bardot Philippe	DES de médecine physique et réadaptation Médecin chef de pôle enfants /adolescents IRF Pomponiana Olbia Нюерес, Франція
Barotsis Nikolaos	Наступний Президент Ради ФРМ ЄСМС Academic & Research Fellow, Rehabilitation Centre, Patras University, Rio - Греція PRM Outpatient Clinic, Naxos, Греція
Bertolini Carlo (+)	Почесний член ЄАРМ Паст-Президент Ради ФРМ ЄСМС Professor in PRM, Rome, Італія
Bickenbach Jerome	Department of Health Sciences and Health Policy, University of Lucerne and Swiss Paraplegic Research (SPF), Nottwil, Швейцарія
Borg Kristian	Division of Rehabilitation Medicine, department of

Cantista Pedro	Clinical Sciences, Karolinska Institutet, Dandeyd University Hospital, Stockholm, Швеція
Ceravolo Maria Gabriella	Centro Hospitalar Universitário do Porto ICBAS - Universidade do Porto, Португалія
Chaler Joaquim	Президент Ради ФРМ ЄСМС Department of Experimental and Clinical Medicine Politecnica University of Marche, Італія
Chamberlain Anne	PM&R department. Egarsat. Terrassa. Catalonia. Іспанія Editor-in-chief. Rehabilitación(Madr). Spanish Society of PM&R (SERMEF), Madrid, Іспанія
Christodoulou Nicolas	EUSES Physiotherapy Interuniversity Degree. Universitat de Girona-Universitat de Barcelona. Campus Bellvitge. L'Hospitalet, Catalonia, Іспанія
Delargy Mark	Emeritus Prof Of Rehabilitation Medicine, University of Leeds, Велика Британія
Delarque Alain	Президент Секції ФРМ ЄСМС European University Cyprus – Medical School Limassol Centre of PRM, Кіпр
Devečerski Gordana	National Rehabilitation Hospital, Dublin, Ірландія Президент Європейського Товариства Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ) Rôle Médical Intersites de Médecine Physique et de Réadaptation -Médecine du Sport Institut Universitaire de Réadaptation (IUR) Institut des Neurosciences de La Timone (INT) Marseille, Франція
Didier Jean-Pierre	Clinic for medical rehabilitation, Clinic center of Vojvodina Medical faculty, University of Novi Sad, Республіка Сербія
Foti Calogero	Secrétaire général adjoint de l'Académie Européenne de Médecine Physique Médecine Physique et Réadaptation Université de Bourgogne-Franche Comté, Франція
Franchignoni Franco	Tor Vergata University, Rome, Італія Паст-Президент та Пожиттєвий Член Ради ФРМ ЄСМС Почесний член Європейської Академії Реабілітаційної Медицини, Novara, Італія
Giustini Alessandro	Rehabilitation Hospital San Pancrazio (Trento-Arco) Scientific Committee Rehabilitation Santo Stefano Group, Італія
Glaesener Jean-Jacques	Berufsgenossenschaftliches Unfallkrankenhaus Zentrum für Rehabilitationsmedizin Hamburg, Німеччина
Grabljevec Klemen	University Rehabilitation Institute, Ljubljana, Словенія
Grimby Gunnar	Rehabilitation Medicine, Department of Clinical Neuroscience, Institute of Physiology and Neuroscience, Sahlgrenska Academy at University of Gothenburg, Gothenburg, Швеція

Gutenbrunner Christoph	Department of Rehabilitation Medicine Hannover Medical School, Німеччина
Hornáček Karol	Slovenská zdravotnícka univerzita (Slovak Healthcare University) Bratislava, Словаччина
Jandric Slavica Dj.	Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Faculty of Medicine, University of Banja Luka, Banja Luka, Republic of Srpska, Боснія та Герцеговина
Janssen Wim G.M.	Consultant Rehabilitation Medicine Dept Rehabilitation Medicine, rve Erasmus MC Rijndam, Rotterdam, Голандія
Juocevičius Alvydas	The Rehabilitation, Physical and Sports Medicine Center, Vilnius University Hospital Santaros Klinikos, Vilnius, Литва
Kiekens Carlotte	Physical and Rehabilitation Medicine University Hospitals Leuven Leuven, Бельгія
Küçükdeveci Ayşe A.	Ankara University, Faculty of Medicine Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Туреччина
Kujawa Jolanta	Department of PRM, Medical University of Lodz, Польща
Laxe Sara	Brain injury and Neurorehabilitation Institut Guttmann, Hospital for Neurorehabilitation linked to UAB, Badalona, Barcelona, Іспанія Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Іспанія Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol, Badalona, Barcelona, Іспанія
Marinček Črt	University of Ljubljana, SFEBPRM, EAPRM (Hon.Mem.), Editor-in-Chief of the Int. J. Rehab. Res., Словенія
McElligott Jacinta	National Rehabilitation Hospital, Dun Laoghaire Co Dublin, Ірландія
McNamara Angela	National Rehabilitation Hospital Dublin, Ірландія
Michail Xanthi	Президент ЄАРМ Faculty of Health and Caring Professions Athens University of Applied Sciences, Греція
Michel Carine	Unité de Formation et de Recherche en Sciences et Techniques des Activités Physiques et Sportives, Campus Universitaire, Université de Bourgogne, Dijon, Франція INSERM, U 1093, Cognition, Action et Plasticité Sensorimotrice, Dijon, Франція
Moslavac Saša	Spinal Unit, Special Hospital for Medical Rehabilitation Varaždinske Toplice Referral Centre for Rehabilitation of Spinal Cord Injuries, Ministry of Health, Хорватія
Negrini Stefano	Clinical and Experimental Sciences Department, University of Brescia, Brescia, Італія IRCCS Fondazione Don Gnocchi, Milan, Італія
Nulle Anda	National Rehabilitation centre “Vaivari”, Jurmala, Латвія
Nunes Renato	Department of Pediatric Rehabilitation Unit

	Department of Traumatic Brain Injury Rehabilitation Unit Neuropsychological Rehabilitation Centro de Reabilitação do Norte, Porto, Португалія Portuguese Society of Physical and Rehabilitation Medicine (Vice-Президент) Portuguese Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (Editor-in-Chief)
Oral Aydan	Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Istanbul Faculty of Medicine, Istanbul University, Istanbul, Туреччина
Páscoa Pinheiro João	PRM Department, Faculty of Medicine, Coimbra University, Португалія
Paysant Jean	Institut Régional de médecine physique et de réadaptation, Nancy, Франція
Pérennou Dominic	Dept de MPR, Institut de Rééducation, Hôpital sud CHU- Grenoble-Alpes, Echirolles, Франція
Popa Daiana	Rehabilitation Hospital Felix Spa General Secretary of Romanian Society of Rehabilitation Medicine, Румунія
Rapin Amandine	Sébastopol Hospital, PMR Department, Reims Champagne Ardenne University, Reims, Франція
Rossetti Yves	Université de Lyon, Université Lyon 1, INSERM U1028; CNRS UMR5292; Lyon Neuroscience Research Center, ImpAct Team, Lyon, Франція Hospices Civils de Lyon, Hôpital Henry Gabrielle, Plate- forme Mouvement et Handicap, Lyon, Франція
Rosulescu Eugenia	Department of Physiotherapy and Sports Medicine University of Craiova, Румунія
Singh Rajiv K	Sheffield Teaching Hospitals/University of Sheffield, Велика Британія
Smolenski Ulrich Christian	Institute of Physiotherapy – University Hospital / Friedrich Schiller University of Jena, Німеччина
Stam Henk J.	Erasmus Medical Center, Rehabilitation Medicine St. Jansteen, Нідерланди
Stibrant Sunnerhagen Katharina	Institute of neuroscience and physiology, Sahlgrenska Academy, Univ of Gothenburg, Швеція
Takáč Peter	Pavol Jozef Safarik University Faculty of Medicine Kosice and L. Pasteur University Hospital, Department of Physical and Rehabilitation Medicine, Kosice, Словаччина
Tesio Luigi	Physical and Rehabilitation Medicine, Università degli Studi Director, Department of Neurorehabilitation Sciences, Istituto Auxologico Italiano-IRCCS, Milano, Італія
Valero-Alcaide Raquel	Department Physical Medicine and Rehabilitation Universidad Complutense de Madrid, Іспанія
Varela-Donoso Enrique	Physical and Rehabilitation Medicine Department, Complutense University, Madrid, Іспанія
Votava Jiri	Faculty of Health Studies, University of J.E. Purkyne, Usti nad Labem, Чехія
Wade Derick T	Movement Science Group

Ward Anthony B	Oxford Brookes University, Oxford, Велика Британія Professor of Rehabilitation Medicine, North Staffordshire Rehabilitation Centre, Haywood Hospital, Stoke on Trent, Велика Британія
Wever Daniel	Staffordshire University, Stoke on Trent, Велика Британія
Winkelmann Andreas	Rehabilitation centre Roessingh, Enschede, Нідерланди Department for Orthopaedic surgery, Physical medicine and rehabilitation
Zampolini Mauro	Medical faculty of the University of Munich, Німеччина Генеральний Секретар Секції ФРМ ЄСМС Rehabilitation Network of Umbria Region Foligno Hospital, Foligno (Perugia), Італія

Внутрішні рецензенти

Aguiar-Branco Catarina	PRM Department, CHEDV – Hospital Feira MD Faculty, University of Oporto, Португалія
Borg Kristian	Division of Rehabilitation Medicine, department of Clinical Sciences, Karolinska Institutet, Dandeyd University Hospital, Stockholm, Швеція
Ceravolo Maria Gabriella	Президент Ради ФРМ ЄСМС Department of Experimental and Clinical Medicine Politecnica University of Marche, Італія
Christodoulou Nicolas	Президент Секції ФРМ ЄСМС European University Cyprus – Medical School Limassol Centre of PRM, Кіпр
Damjan Hermina	Словенія
Delarque Alain	Президент Європейського Товариства Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ) Pôle Médical Intersites de Médecine Physique et de Réadaptation -Médecine du Sport Institut Universitaire de Réadaptation (IUR) Institut des Neurosciences de La Timone (INT) Marseille, Франція
Devečerski Gordana	Clinic for medical rehabilitation, Clinic center of Vojvodina Medical faculty, University of Novi Sad, Республіка Сербія
Didier Jean-Pierre	Secrétaire général adjoint de l'Académie Européenne de Médecine Physique Professeur émérite Médecine Physique et Réadaptation Université de Bourgogne-Franche Comté, Франція
Fazekas Gabor	National Institute for Medical Rehabilitation, Budapest, Угорщина
Foti Calogero	Tor Vergata University, Rome, Італія
Frischknecht Rolf	Виконавчий Комітет Секції Фізичної та реабілітаційної медицини ЄСМС Unit for Neurorehabilitation and Physical Medicine, Department of Clinical Neurosciences, Lausanne University Hospital, 1011 Lausanne, Швейцарія

Giustini Alessandro	Scientific Director Rehabilitation Hospital San Pancrazio (Trento-Arco) Scientific Committee Rehabilitation Santo Stefano Group, Італія
Glaesener Jean-Jacques	Berufsgenossenschaftliches Unfallkrankenhaus Zentrum für Rehabilitationsmedizin Hamburg, Німеччина
Gutenbrunner Christoph	Department of Rehabilitation Medicine Hannover Medical School, Німеччина
Juocevičius Alvydas	The Rehabilitation, Physical and Sports Medicine Center, Vilnius University Hospital Santaros Klinikos, Vilnius, Литва
Kiekens Carlotte	Physical and Rehabilitation Medicine University Hospitals Leuven Leuven, Бельгія
Küçükdeveci Ayşe A.	Ankara University, Faculty of Medicine Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Туреччина
Kujawa Jolanta	Department of PRM, Medical University of Lodz, Польща
Laxe Sara	Brain injury and Neurorehabilitation Institut Guttmann, Hospital for Neurorehabilitation linked to UAB, Badalona, Barcelona, Іспанія Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès), Іспанія Fundació Institut d'Investigació en Ciències de la Salut Germans Trias i Pujol, Badalona, Barcelona, Іспанія
Lejeune Thierry	Physical Medicine and Rehabilitation Cliniques universitaires Saint-Luc Université catholique de Louvain, Bruxelles, Бельгія
Moslavac Saša	Spinal Unit, Special Hospital for Medical Rehabilitation Varaždinske Toplice Referral Centre for Rehabilitation of Spinal Cord Injuries, Ministry of Health, Хорватія
Negrini Stefano	Clinical and Experimental Sciences Department, University of Brescia, Brescia, Італія IRCCS Fondazione Don Gnocchi, Milan, Італія
Nunes Renato	Department of Pediatric Rehabilitation Unit Department of Traumatic Brain Injury Rehabilitation Unit Neuropsychological Rehabilitation Centro de Reabilitação do Norte, Porto, Португалія Portuguese Society of Physical and Rehabilitation Medicine (Vice-Президент) Portuguese Journal of Physical and Rehabilitation Medicine (Editor-in-Chief), Португалія
Páscoa Pinheiro João	PRM Department, Faculty of Medicine. Coimbra University, Португалія
Paternostro-Sluga Tatjana	Department of Physical Medicine and Rehabilitation Vienna Danube Hospital, Social Medical Center East, Vienna, Австрія
Playford Diane	Warwick Medical School, University of Warwick, Central England Rehabilitation Unit, South Warwickshire

Popa Daiana	Foundation Trust, Велика Британія Rehabilitation Hospital Felix Spa General Secretary of Romanian Society of Rehabilitation Medicine, Румунія
Rapidi Christina-Anastasia	Vice Президент of the Hellenic Society of PRM Президент of the SCI Section of the Hellenic Society of PRM Chair of Special Interest Scientific Committee for SCI of the European Society of PRM PRM Department, General Hospital “G.Gennimatas”, Athens, Греція
Rode Gilles	Université de Lyon Neuroscience Research Center, ImpAct Team Hospices Civils de Lyon, Hôpital Henry Gabrielle, Plate-forme Mouvement et Handicap, Lyon, Франція
Sjölund Bengt H.	Dept. of. Public Health University of Southern Denmark, Данія
Stibrant Sunnerhagen Katharina	Institute of neuroscience and physiology, Sahlgrenska Academy, Univ of Gothenburg, Швеція
Stucki Gerold	Department of Health Sciences and Health Policy, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Lucerne, Lucerne, Switzerland Swiss Paraplegic Research (SPF), Nottwil, Швейцарія ICF Research Branch, a cooperation partner within the WHO Collaborating Centre for the Family of International Classifications in Німеччина (at DIMDI), Nottwil, Швейцарія
Takáč Peter	Pavol Jozef Safarik University Faculty of Medicine Kosice and L. Pasteur University Hospital, Department of Physical and Rehabilitation Medicine, Kosice, Словаччина
Valero-Alcaide Raquel	Department Physical Medicine and Rehabilitation Universidad Complutense de Madrid, Іспанія
Vetra Aivars	Riga Stradins University, Riga, Латвія
Ward Anthony B	North Staffordshire Rehabilitation Centre, Haywood Hospital, Stoke on Trent, Велика Британія. Professor of Rehabilitation Medicine, Staffordshire University, Stoke on Trent, Велика Британія
Wever Daniel	Rehabilitation centre Roessingh, Enschede, Нідерланди
Zampolini Mauro	Генеральний Секретар Секції ФРМ ЄСМС Rehabilitation Network of Umbria Region Foligno Hospital, Foligno (Perugia), Італія

Зовнішні рецензенти

Avellanet Mercè	Rehabilitation Department, Hospital N Sra de Meritxell, Андорра
Basaglia Nino	Department of Neuroscience and Rehabilitation University Hospital of Ferrara, Італія
Bickenbach Jerome	Department of Health Sciences and Health Policy, University of Lucerne and Swiss Paraplegic Research (SPF), Nottwil, Швейцарія
Bradley Lloyd	Western Sussex Hospitals NHS Trust, Велика Британія
Brocard Frédéric	Team P3M, Institut de Neurosciences de la Timone (UMR7289), Aix-Marseille Université and CNRS, Marseille, Франція
Castellote Juan M.	National School of Occupational Medicine, Carlos III Institute of Health, Madrid, Іспанія Department of Physical Medicine and Rehabilitation, School of Medicine, Complutense University of Madrid, Madrid, Іспанія
Dy Rochelle T.	Baylor College of Medicine Pediatric Rehabilitation Medicine Fellowship Program Director, Houston, Texas, США
Frontera Walter	University of Puerto Rico School of Medicine, США
Garreta Figuera Roser	Universitari Mútua de Terrassa. Іспанія Egarsat, Barcelona, Іспанія
Geertzen Jan HB	Department of Rehabilitation Medicine Department of Sports Medicine University Medical Center Groningen UMCG, member of the board of Center of Excellence for Rehabilitation, Нідерланди
Gimigliano Francesca	Department of Mental and Physical Health and Preventive Medicine University of Campania "Luigi Vanvitelli", Naples, Італія
Haig Andrew J.	Physical Medicine and Rehabilitation, The University of Michigan Ann Arbor, Michigan, США
Hoppe Kurt	Mayo Clinic Rochester, MN, США
Imamura Marta	Departamento de Medicina Legal, Etica Medica e Medicina Social e do Trabalho, Faculdade de Medicina FMUSP, Universidade de Sao Paulo, Sao Paulo, SP, Бразилія
Jacquemin Géraldine	Université de Montréal, Montreal Gingras-Lindsay Rehabilitation Institute, Canada Centre Hospitalier Valida, Brussels, Бельгія
Li Jianan	First Affiliated Hospital of Nanjing Medical University, Китай Immediate Past Президент of International Society of Physical and Rehabilitation Medicine, Geneva, Швейцарія Medical Rehabilitation Center, First Affiliated Hospital of Nanjing Medical University, Китай Zhongshan Rehabilitation Hospital affiliated to Nanjing

	Medical University, Китай Chinese Society of Physical Medicine and Rehabilitation International associate of National Academy of Medicine, США
Li Leonard	Division of Rehabilitation, Department of Medicine Tung Wah Hospital and University of Hong Kong, Гонконг
Martínez Assucena María Amparo	Rehabilitation Department of Hospital Requena, Valencia, Іспанія
Miangolarra-Page JC	“Rey Juan Carlos” University, Laboratory of Movement Analysis, Biomechanics, Ergonomics and Motor Control Fuenlabrada University Hospital, Madrid, Іспанія
Neumann Vera	Consultant and Honorary Senior Lecturer, Rehabilitation Medicine, Leeds Teaching Hospitals NHS Trust and University of Leeds (retired), Велика Британія
O'Connor Rory J	Charterhouse Professor of Rehabilitation Medicine, Academic Department of Rehabilitation Medicine, Leeds Institute of Rheumatic and Musculoskeletal Medicine, School of Medicine, Faculty of Medicine and Health, University of Leeds, Велика Британія
Padua Luca	Department of Geriatrics, Neurosciences and Orthopaedics, Università Cattolica del Sacro Cuore, Rome, Італія
Pérennou Dominic	Don Carlo Gnocchi Onlus Foundation, Milan, Італія Dept de MPR, Institut de Rééducation, Hôpital sud CHU-Grenoble-Alpes, Echirolles, Франція
Pinto Camelo António	Serviço de Medicina Física e de Reabilitação Centro Hospitalar do Porto, Португалія
Pistarini Caterina	Neurorehabilitation Director of ICS Maugeri Institute Genova Nervi, Італія
Rimbaut Steven	Algemeen Stedelijk Ziekenhuis Aalst-Geraardsbergen-Wetteren, Бельгія
Sampaio Francisco	Physical Medicine and Rehabilitation Unit Serviço de Medicina Física e de Reabilitação, Centro Hospitalar Lisboa Norte, Lisboa, Португалія. Instituto de Fisiologia, Clínica Universitária de Medicina Física e de Reabilitação, Faculdade de Medicina, Universidade de Lisboa, Lisboa, Португалія
Schuhfried Othmar	Department of Physical Medicine and Rehabilitation, Medical University of Vienna, Австрія
Smania Nicola	Neuromotor and Cognitive Rehabilitation Research Center, Department of Neurosciences, Biomedicine and Movement Sciences, University of Verona, Verona, Італія. Neurorehabilitation Unit, Department of Neurosciences, Hospital Trust of Verona, Verona, Італія
Smit Christof A.J.	Revalidatiearts Expertisecentrum Dwarslaesie Opleider (locatie Overtoom), Amsterdam, Нідерланди
Soares Branco Pedro	Centro Hospitalar de Lisboa Central/NOVA Medical School, Португалія
Tang Simon F	Department of Rehabilitation Medicine, Chang Gung

	Memorial Hospital and Chang Gung University, Taoyuan City, Тайвань
Tennant Alan	Schweizer Paraplegiker-Forschung, Nottwil, Швейцарія
Tesio Luigi	Physical and Rehabilitation Medicine, Università degli Studi
	Director, Department of Neurorehabilitation Sciences, Istituto Auxologico Italiano-IRCCS, Milano, Італія
Thevenon André	PRM department, Lille, Франція
	Medicine Faculty, Université Lille2, Lille, Франція
van Nes Ilse J.W.	Sint Maartenskliniek, Dept. Of Rehabilitation, GM Nijmegen, Нідерланди
Vlak Tonko	Institute of Rehabilitation Medicine and Rheumatology, Clinical Hospital Center Split
	School of Medicine University of Split, Split, Хорватія
Weinstein Stuart M.	University of Washington, Seattle, WA, США
	Departments of Rehabilitation Medicine, Orthopaedic Surgery and Sports Medicine, and Neurological Surgery
	Editor-in-Chief, PM&R
Yelnik Alain	GH St.Louis-Lariboisière-F.Widal, AP-HP
	Paris Diderot University, Paris, Франція

Європейська Академія Реабілітаційної Медицини (ЄАРМ)

Виконавчий комітет

Michail Xanthi (Греція) – Президент	Gutenbrunner Christoph (Німеччина)
Ward Anthony B (Велика Британія) – Віце-президент	Lankhorst Gustaaf (Нідерланди)
McNamara Angela (Ірландія) – Секретар	Sjölund Bengt H. (Швеція)
Didier Jean-Pierre (Франція) - Заступник Секретаря	Stucki Gerold (Швейцарія)
Stam Henk J. (Нідерланди) – Скарбник	Vanderstraeten Guy (Бельгія)
Delarque Alain (Франція)	

Академіки

Arokoski Jari (Фінляндія)	Malmivaara Antti (Фінляндія)
Borg Kristian (Швеція)	Marinček Črt (Словенія)
Burger Helena (Словенія)	McNamara Angela (Ірландія)
Ceravolo Maria Gabriella (Італія)	Michail Xanthi (Греція)
Chamberlain Anne (Велика Британія)	Negrini Stefano (Італія)
Chantraine Alex (Швейцарія)	Páscoa Pinheiro João (Португалія)
Delarque Alain (Франція)	Paysant Jean (Франція)
Deltombe Thierry (Бельгія)	Perrouin-Verbe Brigitte (Франція)
Didier Jean-Pierre (Франція)	Playford Diane (Велика Британія)
Eckholm Jan (Швеція)	Rietman Johan H (Нідерланди)
Fazekas Gabor (Угорщина)	Rode Gilles (Франція)
Franchignoni Franco (Італія)	Sjölund Bengt H. (Швеція)
Garcia-Alsina Joan (Іспанія)	Stam Henk J. (Нідерланди)
Gobelet Charles (Швейцарія)	Stanghelle Johan (Норвегія)
Gutenbrunner Christoph (Німеччина)	Stucki Gerold (Швейцарія)
Juosevicius Alvydas (Литва)	Vanderstraeten Guy (Бельгія)
Karppinen Jaro (Фінляндія)	Ward Anthony B (Велика Британія)
Kiekens Carlote (Бельгія)	Zampolini Mauro (Італія)
Lains Jorge (Португалія)	
Lankhorst Gustaaf (Нідерланди)	

Європейське Товариство Фізичної та Реабілітаційної Медицини (ЄТФРМ)

Виконавчий комітет

Delarque Alain (Франція) - Президент
Christodoulou Nicolas (Кіпр) – Наступний Президент
Kiekens Carlote (Бельгія) – Генеральний секретар
Leches Marguerite (Люксембург) – Заступник секретаря
Wever Daniel (Нідерланди) - Скарбник
Juosevicius Alvydas (Литва) – Заступник скарбника
Пієва М. Елена (Болгарія) – Статути та внутрішні правила
Куґава Jolanta (Польща) – Інформація та комунікація
Santista Pedro (Португалія) – Член
Boldrini Paolo (Італія) – Член

Delargy Mark (Ірландія) - Член

Negrini Stefano (Італія) – Запрошений від European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine

Делегати

Aguiar-Branco Catarina (Португалія)	Kankaanpää Markku (Фінляндія)
Aleksiev Assen (Болгарія)	Kiekens Carlote (Бельгія)
Bergam Grandis Renata (Монтенегро)	Kruger Liisamari (Фінляндія)
Bighea Adrian (Румунія)	Kujawa Jolanta (Польща)
Boldrini Paolo (Італія)	Laxe Sara (Іспанія)
Borg Kristian (Швеція)	Lazović Milica (Республіка Сербія)
Boyer François Constant (Франція)	Leches Marguerite (Люксембург)
Broholm Berit (Данія)	Lejeune Thierry (Бельгія)
Burger Helena (Словенія)	Lukmann Aet (Естонія)
Cantista Pedro (Португалія)	Lutsky Lena (Ізраїль)
Christodoulou Nicolas (Кіпр)	Macfarlane John (Ірландія)
Chronis Savvas Apollon (Кіпр)	Michail Xanthi (Греція)
Damjan Hermina (Словенія)	Nikolij-Dimitrova Erieta (Колишня Югославська Республіка Македонія)
Delargy Mark (Ірландія)	Nulle Anda (Латвія)
Delarque Alain (Франція)	Özyemişçi Taşkın Özden (Туреччина)
Delic Marina (Монтенегро)	Popa Daiana Mihaela (Румунія)
Denes Zoltan (Угорщина)	Quittan Michael (Австрія)
Devečerski Gordana (Республіка Сербія)	Rapidi Christina-Anastasia (Греція)
Dincer Fitnat (Туреччина)	Renato Nunes (Португалія)
Dragievic Cvjetkovic Dragana (Республіка Сербія)	Roussos Nikos (Греція)
Fazekas Gabor (Угорщина)	Schwarzkopf Susanne (Німеччина)
Foti Calogero (Італія)	Shamalov Nikolay (Росія)
Frischknecht Rolf (Швейцарія)	Shostakiene Nijole (Литва)
Grabljevec Klemen (Словенія)	Stahl Minna (Фінляндія)
Grubišić Frane (Хорватія)	Stefanovski Gordana (Республіка Сербія)
Gubenko Vitaliy (Україна)	Stibrant Sunnerhagen Katharina (Швеція)
Gutenbrunner Christoph (Німеччина)	Tederko Piotr (Польща)
Hansen Birgitte (Данія)	Treger Iuly (Ізраїль)
Haznere Ilze (Латвія)	Varela-Donoso Enrique (Іспанія)
Ilieva Elena M. (Болгарія)	Vekerdy-Nady Zsuzsanna (Угорщина)
Ivanova Galina (Росія)	Vladymyrov Oleksandr (Україна)
Janssen Wim G.M. (Нідерланди)	Wever Daniel (Нідерланди)
Juosevicius Alvydas (Литва)	Wicker Anton (Австрія)
Jürgenson Anneli (Естонія)	Zammit Stephen (Мальта)
Kakulia Nelly (Грузія)	Ziad Hawamdeh (Йорданія)

Секція Фізичної та Реабілітаційної Медицини Європейського Союзу Медичних Спеціалістів (Секція ФРМ ЄСМС)

Виконавчий комітет

Президент Секції: Christodoulou Nicolas (Кіпр)
Генеральний секретар Секції: Zampolini Mauro (Італія)
Скарбник Секції: Janssen Wim G.M. (Нідерланди)
Заступник скарбника Секції: Frischknecht Rolf (Швейцарія)
Паст-Президент Секції: Delarque Alain (Франція)
Президент Ради: Ceravolo Maria Gabriella (Італія)
Віце-президент Ради та Заступник секретаря Ради: Barotsis Nikolaos (Греція)
Голова Комітету клінічних стосунків: Delargy Mark (Ірландія)
Заступник секретаря Секції від Комітету клінічних стосунків: Moses Karel (Чехія)
Голова Комітету професійної практики: Varela-Donoso Enrique (Іспанія)
Заступник секретаря Секції від Комітету професійної практики: Kiekens Charlotte (Бельгія)

Делегати

Angelova Tatyana (Болгарія)	Leches Marguerite (Люксембург)
Antunes Filipe (Португалія)	Lejeune Thierry (Бельгія)
Belkin Andrei (Росія)	Lukmann Aet (Естонія)
Berteanu Mihai (Румунія)	Macfarlane John (Ірландія)
Borg Kristian (Швеція)	Moses Karel (Чехія)
Broholm Berit (Данія)	Moslavac Saša (Хорватія)
Burger Helena (Словенія)	Negrini Stefano (Італія)
Burn John PS (Велика Британія)	Nikitina Anneli (Естонія)
Christodoulou Nicolas (Кіпр)	Nulle Anda (Латвія)
De Korvin Georges (Франція)	Oral Aydan (Туреччина)
Delargy Mark (Ірландія)	Petronic-Markovic Ivana (Республіка Сербія)
Delarque Alain (Франція)	Popa Daiana (Румунія)
Denes Zoltan (Угорщина)	Quittan Michael (Австрія)
Fazekas Gabor (Угорщина)	Rapidi Christina-Anastasia (Греція)
Frischknecht Rolf (Швейцарія)	Roussos Nikolaos (Греція)
Glaesener Jean-Jaques (Німеччина)	Schwarzkopf Susanne (Німеччина)
Golyk Volodymyr (Україна)	Sekelj-Kauzlarić Katarina (Хорватія)
Grabljevec Klemen (Словенія)	Shostakiene Nijole (Литва)
Gubenko Vitaliy (Україна)	Singh Rajiv K (Велика Британія)
Hansen Birgitte (Данія)	Stahl Minna (Фінляндія)
Haznere Ilze (Латвія)	Stanghelle Johan (Норвегія)
Hornacek Karol (Словаччина)	Stefanovski Gordana (Боснія та Герцеговіна)
Ilieva Elena M. (Болгарія)	Stemberger Regina (Австрія)
Irgens Ingeborg (Норвегія)	Stibrant Sunnerhagen Katharina (Швеція)
Ivanova Galina Evgenia (Росія)	Sulaberidze Grigol (Грузія)
Janssen Wim G.M. (Нідерланди)	Takáč Peter (Словаччина)
Juosevicius Alvydas (Литва)	Tederko Piotr (Польща)
Kakulia Nelly (Грузія)	Valero Raquel (Іспанія)
Kankaanpää Markku (Фінляндія)	Varela-Donoso Enrique (Іспанія)
Kiekens Charlotte (Бельгія)	Votava Jiri (Чехія)
Küçükdeveci Ayşe A. (Туреччина)	Wever Daniel (Нідерланди)

Kujawa Jolanta (Польща)

Zammit Stephen (Мальта)

Lazović Milica (Республіка Сербія)

Zampolini Mauro (Італія)

Європейський Коледж (Рада) Фізичної та Реабілітаційної Медицини

Виконавчий комітет

Президент: Ceravolo Maria Gabriella (Італія)

Паст-Президент: Juosevicius Alvydas (Литва)

Генеральний Секретар: Zampolini Mauro (Італія)

Віце-президент та Заступник секретаря: Barotsis Nikolaos (Греція)

Скарбник: Janssen Wim G.M. (Нідерланди)

Заступник скарбника: Frischknecht Rolf (Швейцарія)

Член ex officio - Президент Секції ФРМ ЄСМС: Christodoulou Nicolas (Кіпр)

Делегати

Aguiar-Branco Catarina (Португалія)

Angelova Tatyana (Болгарія)

Angerova Yvona (Чехія)

Antunes Filipe (Португалія)

Barotsis Nikolaos (Греція)

Berteanu Mihai (Румунія)

Borg Kristian (Швеція)

Boyer François Constant (Франція)

Broholm Berit (Данія)

Burger Helena (Словенія)

Burn John PS (Велика Британія)

Ceravolo Maria Gabriella (Італія)

Christodoulou Nicolas (Кіпр)

Delargy Mark (Ірландія)

Delarque Alain (Франція)

Denes Zoltan (Угорщина)

Fazekas Gabor (Угорщина)

Frischknecht Rolf (Швейцарія)

Golyk Volodymyr (Україна)

Grabljevec Klemen (Словенія)

Hansen Birgitte (Данія)

Hornacek Karol (Словаччина)

Ilieva Elena M. (Болгарія)

Irgens Ingeborg (Норвегія)

Ivanova Galina Evgenia (Росія)

Janssen Wim G.M. (Нідерланди)

Juosevicius Alvydas (Литва)

Kakulia Nelly (Грузія)

Kankaanpää Markku (Фінляндія)

Khasanova Dina (Росія)

Kiekens Charlotte (Бельгія)

Küçükdeveci Ayşe A. (Туреччина)

Kujawa Jolanta (Польща)

Lazović Milica (Республіка Сербія)

Leches Marguerite (Люксембург)

Lejeune Thierry (Бельгія)

Lukmann Aet (Естонія)

Macfarlane John (Ірландія)

Moslavac Saša (Хорватія)

Munoz Susana (Іспанія)

Nikitina Anneli (Естонія)

Nulle Anda (Латвія)

Oral Aydan (Туреччина)

Paternostro-Sluga Tatjana (Австрія)

Petronic-Markovic Ivana (Республіка Сербія)

Popa Daiana (Румунія)

Roussos Nikolaos (Греція)

Rudling Karin (Швеція)

Schwarzkopf Susanne (Німеччина)

Sekelj-Kauzlarić Katarina (Хорватія)

Shostakiene Nijole (Литва)

Singh Rajiv K (Велика Британія)

Stahl Minna (Фінляндія)

Stam Henk J. (Нідерланди)

Stanghelle Johan (Норвегія)

Stefanovski Gordana (Боснія та Герцеговина)

Stemberger Regina (Австрія)

Sulaberidze Grigol (Грузія)

Takáč Peter (Словаччина)

Tederko Piotr (Польща)

Valero Raquel (Іспанія)

Vetra Anita (Латвія)

Vladymyrov Oleksandr (Україна)

Votava Jiri (Чехія)

Winkelmann Andreas (Німеччина)

Zammit Stephen (Мальта)

Zampolini Mauro (Італія)

Додаток 3.

Скорочення

НЧМТ (<i>ABI</i>)	набута черепно-мозкова травма (<i>Acquired Brain Injury</i>)
АРМС	Американська Рада Медичних Спеціальностей (<i>American Board of Medical Specialties</i>)
АРФМР	Американська Рада з Фізичної Медицини та Реабілітації (<i>American Board of Physical Medicine and Rehabilitation</i>)
АПЖ (<i>ADL</i>)	активності повсякденного життя (<i>Activities of Daily Living</i>)
<i>APRM</i>	<i>Annals of Physical and Rehabilitation Medicine</i> (науковий журнал)
КГР	команда гострої реабілітації (<i>Acute Rehabilitation Team</i>)
БГР	блок гострої реабілітації (<i>Acute Rehabilitation Unit</i>)
СРР	Союз реабилитологов России
<i>ASSIA</i>	<i>Applied Social Science Index & Abstracts</i> (Реферативний каталог резюме з прикладних соціальних наук)
<i>BNF-PRM</i>	<i>Baltic and North Sea Forum on Physical and Medical Rehabilitation</i> (Форум ФРМ Балтійського та Північного моря)
ККС (<i>CAC</i>)	Комітет клінічних стосунків Секції з Фізичної та Реабілітаційної Медицини Європейського Союзу Медичних Спеціалістів
<i>CARF</i>	<i>Commission on Accreditation of Rehabilitation Facilities</i> (Комісія з акредитації реабілітаційних закладів)
РНГ (<i>CBR</i>)	реабілітація, що надається в громаді (<i>Community Based Rehabilitation</i>)
БРТ (<i>CCU</i>)	блок реанімаційної терапії (<i>Critical Care Unit</i>)
ПРГ (<i>CDP</i>)	політика розвитку громад (<i>Community Development Policy</i>)
<i>CINAHL</i>	<i>Cumulative Index to Nursing and Allied Health Literature</i> (Кумулятивний індекс літератури з сестринської справи і суміжних професій з охорони здоров'я)
БМО (<i>CME</i>)	безперервна медична освіта (<i>Continuing Medical Education</i>)
ЦНС (<i>CNS</i>)	центральна нервова система
<i>COPE</i>	<i>Committee on Publication Ethics</i> (Комітет з етики публікацій)
БПР (<i>CPD</i>)	безперервний професійний розвиток (<i>Continuing Professional Development</i>)
<i>Cr</i>	<i>Clinical Rehabilitation</i> (науковий журнал)
<i>CRPD</i>	Конвенція про права осіб з обмеженнями життєдіяльності (<i>Convention on The Rights of Persons With Disabilities</i>)
<i>CST</i>	<i>Classification. Terminology and Standards</i> (Класифікація. Термінологія.

	Стандарти.)
РЖСОЖ (DALYs)	Роки життя, скориговані з обмеженнями життєдіяльності (<i>Disability-Adjusted Life-Years</i>)
ОЖР (DAR)	Обмеження життєдіяльності та реабілітація (<i>Disability and Rehabilitation</i>)
EACCME	<i>European Accreditation Council of Continuing Medical Education</i> (Європейська Рада з акредитації безперервної медичної освіти)
ЕАРМ (EARM)	Європейська Академія Реабілітаційної Медицини (<i>European Academy of Rehabilitation Medicine</i>)
EBM	<i>Evidence Based Medicine</i> (доказова медицина)
ЄРФРМ (EBPRM)	Європейська Рада Фізичної та Реабілітаційної Медицини (<i>European Board of Physical and Rehabilitation Medicine</i>)
ЄКБМО (ECMEC)	європейський кредит безперервної медичної освіти (<i>European Continuing Medical Education Credit</i>)
ЄКФРМ (ECPRM)	Європейський Коледж Фізичної та Реабілітаційної Медицини (<i>European College of Physical and Rehabilitation Medicine</i>)
ЄЕП (EEA)	Європейський Економічний Простір (<i>European Economic Area</i>)
EFPRM	Європейська Федерація Фізичної Медицини та Реабілітації (<i>European Federation of Physical Medicine and Rehabilitation</i>)
EJPRM	<i>European Journal of Physical and Rehabilitation Medicine</i> (науковий журнал)
EMRSS	<i>Euromediterranean Rehabilitation Summer School Haim Ring in Syracuse</i> (Євро-середземноморська літня школа Haim Ring з реабілітації в Сиракузах)
РФР (EPR)	рання фізична реабілітація (<i>Early Physical Rehabilitation</i>)
ESM	<i>European School Marseille</i> (Європейська школа в Марселі)
ЄТФРМ (ESPRM)	Європейське товариство з ФРМ (<i>European Society of PRM</i>)
ЕС	Європейський Союз
ФЕС (FES)	Функціональна Електрична Стимуляція (<i>Functional Electrical Stimulation</i>)
Fin	Фінляндія
FREDA	<i>Freedom, Respect, Equality, Dignity, Autonomy</i> (Свобода, Повага, Рівність, Гідність, Автономія)
ВВП	Валовий Внутрішній Продукт
Ger	Німеччина
GMC(UK)	<i>UK General Medical Council</i> (Генеральна медична рада Великої Британії)

ТЖЗ (<i>HALE</i>)	Очікувана тривалість життя в здоровому стані (<i>Healthy Life Expectancy</i>)
<i>IBECS</i>	<i>Indice Bibliográfico Español en Ciencias de la Salud</i> (Іспанський бібліографічний індекс з медичних наук)
МКХ	Міжнародна класифікація хвороб. Розроблена Всесвітньою організацією охорони здоров'я
МКФ	Міжнародна класифікація функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я
<i>ICHI</i>	<i>International Classification of Health Interventions</i> (Міжнародна класифікація втручань в охороні здоров'я)
МКП	Міжнародна класифікація порушень, обмежень життєдіяльності та соціальної недостатності. Розроблена Всесвітньою організацією охорони здоров'я
<i>ICSO-R</i>	<i>International Classification of Service Organisations For Rehabilitation</i> (Міжнародна класифікація організації послуг для реабілітації)
ІКТ	інформаційні та комунікаційні технології
БІТ (<i>ICU</i>)	блок інтенсивної терапії (<i>Intensive Care Unit</i>)
<i>IJRR</i>	<i>International Journal of Rehabilitation Research</i> (науковий журнал)
<i>Insci</i>	<i>International Survey on Spinal Cord Injury</i> (Міжнародне дослідження травм спинного мозку)
<i>INSERM</i>	<i>French National Institute For Health and Medical Research</i> (Французький Національний Інститут Здоров'я та Медичних Досліджень)
<i>ISPRM</i>	Міжнародне Товариство Фізичної та Реабілітаційної Медицини (<i>International Society of PRM</i>)
<i>JPRM</i>	<i>Journal of Physical and Rehabilitation Medicine</i> (науковий журнал)
<i>JRM</i>	<i>Journal of Rehabilitation Medicine</i> (науковий журнал)
ТП (<i>LOS</i>)	тривалість перебування (<i>Length of Stay</i>)
<i>Madr</i>	Мадрид
<i>MCQ</i>	питання з множинним вибором (<i>Multiple Choice Questions</i>)
<i>MFPRM</i>	<i>Mediterranean Forum of Physical and Rehabilitation Medicine</i> (Середземноморський форум з фізичної та реабілітаційної медицини)
НДО	недержавна організація
НМЕС (<i>NMES</i>)	нейро- м'язова електрична стимуляція (<i>Neuro-Muscular Electrical Stimulation</i>)
ЕТ (<i>OT</i>)	Ерготерапія / Ерготерапевт (<i>Occupational Therapy/Occupational Therapist</i>)

PhD	доктор філософії
КПП (PPC)	Комітет професійної практики Секції з Фізичної та Реабілітаційної Медицини Європейського Союзу Медичних Спеціалістів
ЛР	легенева реабілітація (<i>Pulmonary Rehabilitation</i>)
ФРМ	Фізична та Реабілітаційна Медицина
ФТ (PT)	Фізична терапія (<i>Physical Therapy</i>)
ЯЖ (QoL)	якість життя (<i>Quality of Life</i>)
RAT	<i>Rehabilitation Advisory Team</i> (Консультативна група з реабілітації)
РКД	рандомізоване контрольоване дослідження
RFO	<i>European Research Funding Organizations</i> (європейські організації, які фінансують дослідження)
RM	<i>Rehabilitación (Madr.)</i> (науковий журнал)
RPO	<i>Research Performing Organizations</i> (організації, що виконують дослідження)
TMM (SALT)	Терапія мови та мовлення (<i>Speech and Language Therapy</i>)
CMT (SCI)	спинномозкова травма (<i>Spinal Cord Injury</i>)
Sco	Шотландія
SERMEF	<i>Sociedad Española de Rehabilitación y Medicina Física</i> (Іспанське товариство реабілітації та фізичної медицини)
SIMFER	<i>Società Italiana di Medicina Fisica e Riabilitazione</i>
Slo	Словенія
TMM (SALT)	Терапія мови та мовлення / Терапевт мови та мовлення (<i>Speech and Language Therapy / Speech and Language Therapist</i>)
SPA	“ <i>Salus Per Aquam</i> ”. (Здоров'я через воду)
Swisci	<i>Swiss Spinal Cord Injury Cohort Study</i> (Швейцарське когортне дослідження спинномозкової травми)
ЧМТ (TBI)	черепно-мозкова травма (<i>Traumatic Brain Injury</i>)
TENS	черезшкірна електростимуляція нерву (<i>Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation</i>)
TMC (TMS)	транскраніальна магнітна стимуляція (<i>Transcranial Magnetic Stimulation</i>)
ЄСМС (UEMS)	Європейський Союз Медичних Спеціалістів (<i>Union Européenne Des Médecins Spécialistes - European Union of Medical Specialists</i>)
ООН	Організація Об'єднаних Націй

<i>UNCRPD</i>	Конвенція про права осіб з обмеженнями життєдіяльності ООН (<i>United Nations Convention on Rights of Persons With Disabilities</i>)
УФ	Ультрафіолетове (випромінювання)
ПР (VR)	професійна реабілітація (<i>Vocational Rehabilitation</i>)
БК (WB)	Біла Книга з фізичної та реабілітаційної медицини в Європі (<i>White Book of Physical and Rehabilitation Medicine in Europe</i>)
ВООЗ	Всесвітня Організація Охорони Здоров'я
ВДОЖ (WRD)	Всесвітня доповідь з обмежень життєдіяльності (<i>World Report on Disability</i>)
